

C24 – WEL3

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

14 oktober 2008

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

INHOUD

Interpellatie van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de resultaten van de externe evaluatie van het strategisch plan inzake hulp- en dienstverlening aan gedetineerden Met redenen omklede moties	1 7
Interpellatie van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de wachtlijsten in de jeugdinstanties en de dringende nood aan een groei om de kloof in de jeugdzorg te dichten Vraag om uitleg van mevrouw Anne Marie Hoebeke tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het stijgende aantal jongeren in de bijzondere jeugdzorg Met redenen omklede motie	7 14
Vraag om uitleg van de heer Sven Gatz tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het meemoederschap en de adoptieprocedure voor meemoeders	14
Vraag om uitleg van mevrouw Mieke Vogels tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de gezondheidsconferentie Voeding en Beweging van 23 oktober 2008	16
Vraag om uitleg van de heer Tom Dehaene tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over vergrijzing en armoede	19

Voorzitter: de heer Luc Martens

Interpellatie van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de resultaten van de externe evaluatie van het strategisch plan inzake hulp- en dienstverlening aan gedetineerden

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Mijnheer de minister, het strategisch plan Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden dateert van 8 december 2000. Als minister van Welzijn bent u verantwoordelijk als coördinerend minister.

Het Leuvense Instituut voor Criminologie van de Katholieke Universiteit Leuven heeft nu in opdracht van de Vlaamse overheid een evaluatief onderzoek gedaan naar de implementatie van het strategisch plan. Het onderzoek liep gedurende een uitgebreide periode – van 1 maart 2007 tot 31 mei 2008. Niet minder dan 860 gedetineerden in de gevangenissen van Antwerpen, Brugge, Hoogstraten, Merksplas, Turnhout en Wortel hebben hun actieve medewerking verleend aan dit onderzoek door een uitgebreide enquête over hun ervaringen met het strategisch plan in te vullen.

En niet alleen de gedetineerden hebben meegewerkt. Ook veel actoren op het terrein hebben op een zeer open wijze informatie bezorgd over bepaalde ontwikkelingen in het strategisch plan en de betekenis ervan voor de gedetineerden. Ik verwijs naar de gevangenisdirecteurs, penitentiaire beambten, leden van de psychosociale diensten van de gevangenissen, beleidsmedewerkers, hulpverleners, vormingsmedewerkers, VDAB-consulenten, ambtenaren van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap en de federale overheidsdienst (FOD) Justitie, kabinetsmedewerkers en anderen. Ik som ze allemaal op, omdat dit mijns inziens relevant is voor de resultaten van het onderzoek en voor de zeer uitvoerige beleidsaanbevelingen die worden geformuleerd.

Het eindrapport is intussen afgerond. Het is een lijk, gedetailleerd en zeer degelijk document geworden, met talrijke overzichtstabellen en duidelijke statistieken. De verschillende onderdelen van het strategisch plan werden nauwkeurig onder de loep genomen. Alleen al door een blik te werpen op de uitvoerige inhoudsopgave, zien we dat het onderzoek heel grondig gebeurd is.

De resultaten zijn zeer uiteenlopend. In de algemene conclusies worden een aantal antwoorden geformuleerd op de gestelde onderzoeksvragen. De verschillende knelpunten worden in het uitvoerige eindrapport

nauwkeurig uiteengezet, waarbij ook mag worden beklemtoond dat er een aantal essentiële acties zijn bepaald die ertoe moeten bijdragen dat de gedetineerden worden voorbereid op hun integratie in de samenleving. Ik wil dat toch benadrukken, omdat ik niet de indruk wil creëren dat alles negatief is. Een evaluatie heeft evenwel tot doel knelpunten bloot te leggen en te verbeteren. In het kader van deze interpellatie heeft het dan ook weinig zin om in te gaan op wat goed is, ik wens in te gaan op de knelpunten.

Er is een aanzet gegeven tot de veralgemeende toepassing van de hulp- en dienstverlening vanuit de voorzieningen van de Vlaamse Gemeenschap in alle Vlaamse en Brusselse gevangenissen. De aansturing en de bijsturing moeten in de toekomst veel sneller gebeuren.

In de gevangenissen waar het strategisch plan reeds in werking is, kan er niet worden gesproken van een volledig succes. Zo blijkt bijvoorbeeld dat nog steeds een onvoldoend aantal gedetineerden op systematische wijze wordt bereikt. Van alle ondervraagde gedetineerden heeft 42 procent naar eigen zeggen een goed inzicht op de activiteiten die op het programma staan, maar 30 procent zegt absoluut van niets te weten. Ook zegt een grote groep zelfs compleet niet te weten bij wie ze terecht kunnen als ze persoonlijke problemen hebben.

De directe sociale omgeving van de gedetineerde, met uitzondering van het kinderbezoek, staat niet in het middelpunt van de actie binnen het strategisch plan. Ook de profilering van het aanbod ten aanzien van de gedetineerden moet beter worden uitgebouwd. Van een veralgemeend aanbod aan alle gedetineerden is nog lang geen sprake. Bovendien blijkt het niet duidelijk te zijn door welke criteria men zich laat leiden om bepaalde gedetineerden een aanbod te doen. Er moet dan ook een betere aansluiting komen van vraag op aanbod.

Ook de rol van de trajectbegeleider blijft op het terrein voor onduidelijkheid zorgen en moet opnieuw worden bekeken. Verder moet er een duidelijke planning worden opgemaakt over het aantal te bereiken gedetineerden per inrichting.

Als we kijken naar de verschillende actoren, blijkt dat functieomschrijving en taakafbakening onvoldoende duidelijk zijn. Zo komt vanuit het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk bijvoorbeeld het signaal dat verschillende functies, zoals die van beleidsmedewerker, trajectbegeleider, onderwijsverantwoordelijke enzovoort, in een aantal regio's allesbehalve op elkaar zijn afgestemd en dat het overleg tussen de verschillende actoren bijzonder moeilijk verloopt. Lokale structuren,

zoals het Planningsteam Maatschappelijke Dienstverlening, behoeven verdere conceptuele en methodische ondersteuning, maar ook op het centrale niveau zijn de samenwerkingsstructuren voor verbetering vatbaar.

Ook wat het reële draagvlak betreft bij de lokale justitiële actoren moeten er nog steeds ernstige vragen worden gesteld. Over het algemeen is dat draagvlak het grootst bij de actoren die het dichtst bij de activiteiten van hulp- en dienstverlening staan, maar bij de leden van het bewakingskader ontbreekt een stevig draagvlak.

Ik verwijs hierbij naar de verschillende vakbondsacties, onder meer in de gevangenis van Antwerpen. Ik wens hier voor alle duidelijkheid onmiddellijk te beklemtonen dat ik voor veel van die acties het volste begrip aan de dag kan en wil leggen, want veel van de eisen van de vakbonden waren zeker volledig gegrond. Maar we hebben het nu over de hulp- en dienstverlening aan de gedetineerden, en die vakbondsacties hadden daar natuurlijk een grote impact op.

Op bovenlokaal vlak is er veel te weinig afstemming tussen de verschillende departementen van de Vlaamse Gemeenschap. De respectieve aansturingprocessen vanuit de verschillende departementen vertonen daardoor een gebrekkige samenhang. Ook de impact van de Vlaamse stuurgroep moet groter zijn. Het is belangrijk dat er initiatieven worden genomen om een breder maatschappelijk draagvlak te creëren.

Wat de personeelspolitiek betreft, blijkt dat er voor de trajectbegeleiders een blijvend tekort is aan personeelsmiddelen. Op het vlak van de organisatorische uitbouw wordt het ontbreken van een aantal vormen van hulp- en dienstverlening werkelijk als een knelpunt gesignaleerd. Ik verwijs hiervoor naar de drughulpverlening en de geestelijke gezondheidszorg, twee toch wel ernstige probleemgebieden in de gevangenissen. Ook de gezondheidszorg blijkt niet sterk aanwezig te zijn, toch niet voor de aspecten die onder de Vlaamse bevoegdheid vallen.

Er moeten bijkomende inspanningen geleverd worden inzake de bekendmaking van de beschikbare hulp- en dienstverlening. Er is sprake van een ernstig probleem op het vlak van voldoende beschikbaarheid en bereikbaarheid, en er zijn lange wachtlijsten. Het feit dat er wachtlijsten zijn, toont aan dat de activiteiten – voor degenen die ze kennen, want ik herhaal dat slechts 45 procent goed op de hoogte is – behoorlijk gegeerd zijn. Dit houdt in dat als de bekendmaking groter wordt en we uitkomen op meer dan 45 procent, de wachtlijsten aanzienlijk zullen toenemen.

Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik heb de moeite gedaan om het rapport eens volledig te lezen. Het is een materie die me interesseert. In het kader van deze interpellatie heb ik me beperkt tot een

heel bondige samenvatting. Het is feitelijk zelfs geen samenvatting, ik heb een aantal knelpunten aangehaald. Ik heb zeker niet de pretentie om te beweren dat ik volledig ben geweest.

Mijnheer de voorzitter, als we eens tijd hebben, zouden we het rapport grondig moeten bespreken en in overleg moeten treden met diverse betrokken actoren. Het zou de moeite zijn om eens te bekijken hoe die mensen de kwestie aanvoelen en welke verbeterpunten ze suggereren.

Het onderzoek naar het implementatieproces van het strategisch plan en de participatie- en tevredenheidsgraad bij de gedetineerden, resulteert in een aantal heel uitvoerige en heel concrete beleidsaanbevelingen. Er worden duidelijke en concrete aanbevelingen gedaan over vijf grote doelstellingen: het uitbouwen van een kwalitatief aanbod, het profileren van het hulp- en dienstverleningsaanbod, het ontwikkelen en implementeren van samenwerkingsmodellen en organisatievormen, het verkrijgen en vergroten van het draagvlak en het ontwikkelen en implementeren van een HRM- en organisatieontwikkelingsbeleid.

Dat zijn de vijf grote beleidsaanbevelingen van het rapport. Elk van die vijf wordt opgesplitst in een hele reeks concrete aanbevelingen aan uw adres. Ik zal ze niet voorlezen – dat zou ons te ver leiden – maar ik meen dat u in die punctuele aanbevelingen toch voldoende stof tot nadenken zult vinden dat u kunt vertalen in concrete beleidsinitiatieven.

Mijnheer de minister, ik wil u graag een aantal concrete vragen stellen. Wat is uw standpunt over dit eindrapport?

Er zijn een aantal belangrijke knelpunten bij de implementatie van het strategisch plan. Ik herhaal dat er heel duidelijke en concrete aanbevelingen worden gedaan om tot een verbetering te komen, en die werden ingedeeld in vijf grote doelstellingen. Hebt u hier kennis van? Hebt u al initiatieven genomen of opdrachten gegeven om de toepasbaarheid en de haalbaarheid van deze aanbevelingen te onderzoeken?

U bent wel coördinerend minister voor de uitvoering en de toepassing van het strategisch plan, maar het behoort niet enkel tot de bevoegdheid van de minister van Welzijn, verschillende departementen zijn hierbij betrokken. In het rapport gaat men er uitvoerig op in dat er weinig afstemming is en dat er een gebrekkige samenhang is. Bevestigt u dit? Dit is een wetenschappelijk rapport, maar ervaart u ook in de praktijk dat er te weinig overleg wordt gepleegd om tot een betere afstemming en samenhang te komen? Zo ja, hebt u al initiatieven genomen om verbeteringen aan te brengen met het oog op een betere implementatie van het strategisch plan? Hebt u, heel concreet, al een aantal van

uw collega's aangemoedigd om ter zake meer initiatief te nemen?

De voorzitter: De heer De Bruyn heeft het woord.

De heer Piet De Bruyn: Mijnheer de voorzitter, collega's, mevrouw Dillen wees al op het belang van het rapport en op de ernst waarmee eraan gewerkt werd. Het is vanuit die invalshoek dat ik de bedenkingen van mijn fractie zal verwoorden. Ze zijn hier en daar lovend en verwijzen naar positieve verwezenlijkingen, want daar moeten we ook altijd aandacht voor hebben, maar inzake de beleidssuggesties die worden meegegeven, vragen we ook aan de minister hoe hij ermee zal omgaan. Deelt hij die punten?

Mijnheer de minister, ik loop nu al een beetje vooruit, want ik wil beginnen bij de vaststelling dat een precieze analyse van die vele cijfers niet altijd evident is. Ze verschillen enorm van gevangenis tot gevangenis en hangen uiteraard samen met de persoonlijke appreciatie die gedetineerden aan bepaalde aspecten van hulp- en dienstverlening hechten. Daarnaast is uiteraard de samenwerking met en de uitvoering door de actoren van Justitie van heel groot belang. In dat kader heb ik u al een aantal schriftelijke vragen gesteld, heel specifiek voor wat betreft de suïcidepreventie. Daarmee worden de verschillende actoren – Vlaamse Gemeenschap enerzijds, Justitie anderzijds – geconfronteerd. Daarover volgt op een ander tijdstip meer.

In het eindrapport vond ik het frappant dat niet eens de helft van de gedetineerden – ik dacht 42 percent – zegt een goed overzicht te hebben van de activiteiten. Relatief veel respondenten zeggen niet te weten waar ze terecht kunnen in het geval van persoonlijke problemen. Met dat gegeven in het achterhoofd, is het des te verbazingwekkender dat we met wachtlijsten worden geconfronteerd. Ondanks de beperkte kennis van wat er bestaat, worden we nog geconfronteerd met een vraag die blijkbaar het aanbod overstijgt, zowel wat betreft ontspanningsactiviteiten als educatie en zorginitiatieven. Het is ook opvallend dat niet enkel structurele problemen worden aangekaart. Het gaat soms ook over heel praktische problemen: het niet tijdig verwittigd worden of toegelaten worden tot een activiteit waarvoor werd ingeschreven.

Er valt moeilijk een lijn te trekken in de participatiegraad van de gedetineerden omdat die sterk verschilt van gevangenis tot gevangenis. Dat is soms logisch verklaarbaar door de aard en de historiek van de gevangenis. Toch denk ik te mogen stellen dat de participatiegraad hoger ligt in de kleine gevangenissen dan in de grote. Een belangrijk aspect daarbij is de bijzonder lage tevredenheid over de sportactiviteiten, en dan vooral over de sportinfrastructuur. Hetzelfde geldt voor optredens en het aanbod van de bibliotheek. Hier is duidelijk nog heel wat werk aan de winkel.

Uit de vragenlijst blijkt verder dat een grote meerderheid van de deelnemers aan sociaalculturele vormingsactiviteiten aangeeft de gevolgde cursus als zinvol te omschrijven. Eenzelfde conclusie kan worden getrokken voor de onderwijsactiviteiten. Ik breng een aantal van die elementen hier graag onder de aandacht, net omdat ze zo positief zijn.

De geuite kritiek heeft betrekking op de infrastructuur. Dan gaat het heel vaak over de uitrusting van de leslokalen, die ver achterloopt op wat men buiten de gevangensmuren aantreft. Ook de werking van het open leersysteem wordt sterk gewaardeerd. Anders dan bij de voorgaande punten bleken over het sociaalculturele onderwijsaanbod dan weer weinig appreciatieverschillen tussen de kleine en de grote gevangenissen.

Het valt ook op dat de meerderheid van de gedetineerden de gesprekken met een trajectbegeleider zinvol vond, ondanks de terechte kritiek op de functieomschrijving van de trajectbegeleider. Hetzelfde geldt voor twee op de drie gedetineerden die contact hadden met een VDAB-detentieconsulent.

De organisatorische knelpunten situeren zich niet enkel op het niveau van de samenwerking tussen het federale niveau en de Vlaamse Gemeenschap, maar ook op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap zelf. Zo zijn de functieomschrijving en de taakafbakening vaak te vaag en geraken ze moeilijk op elkaar afgestemd. Waar de implementatie van het strategisch plan goed werkt, blijkt dat men veelal zeer pragmatisch te werk gaat. Dat ondersteunt niet altijd een coherente en consequente visie.

De beleidsmedewerker die instaat voor de algemene coördinatie van de hulp- en dienstverlening en de samenwerking met de gevangenisdirectie, moet werken in een spanningsveld tussen enerzijds de verantwoordelijke van de gevangenis en anderzijds de Vlaamse partners. Daarnaast blijft de afwezigheid van hiërarchisch gezag tussen de Vlaamse beleidsmedewerker en de Vlaamse actoren, met beperkte aansturingsmogelijkheden tot gevolg, een structureel knelpunt. Hoewel de cruciale rol en de functie van de beleidsmedewerker steeds werd benadrukt, wordt gewag gemaakt van samenwerkingsproblemen en een perceptie als bedreiging voor andere organisaties. Ook bij de aansturing door beleidsmedewerkers van organisatieondersteuners en trajectbegeleiders blijven er organisatorische en communicatieve problemen. Hoewel in de meeste gevangenissen de beleidsmedewerker wordt aanvaard door de gevangenisdirectie, blijft voor velen zijn hiërarchische positie helemaal onduidelijk. Oplossingen werden ad hoc uitgetekend, waardoor er verschillen ontstaan. Tot op heden werd geen organigram aanvaard omdat dit afhankelijk is van voorafgaande goedkeuring door zowel de Vlaamse Gemeenschap als Justitie.

Het rapport maakt ook melding van twee bijkomende problemen. De beleidsmedewerkers vinden zelf dat ze op het gebied van management niet genoeg deskundigheid hebben. Daarbij speelt het gebrek aan zeggenschap een rol. Sommige trajectbegeleiders verwijten de beleidsmedewerkers een gebrek aan visie en ervaring en stelden zelfs openlijk het nut van deze functie ter discussie.

Voor de organisatieondersteuner moet er een duidelijke taakafbakening zijn om problemen in de toekomst te vermijden, vooral bij personeelwissels. Daarnaast wordt terecht aandacht gevraagd voor het tweeledige takenpakket van de organisatieondersteuners: de toeleiding en de praktische coördinatie van de hulp- en dienstverlening in de gevangenissen.

Ook het contact met de doelgroep blijkt niet in elke gevangenis even evident. Dit wordt uiteraard ervaren als een zeer groot tekort. De zichtbaarheid van de organisatieondersteuners kan dan ook best aanzienlijk worden verhoogd.

Wat betreft de uitwerking van de concrete invulling van de taken van de trajectbegeleiders en de communicatie met de andere actoren, zoals de VDAB, waren en zijn er nog steeds knelpunten. Voor de aandachtspunten waarnaar ook mevrouw Dillen verwees, verwijs ik naar het rapport. Het mag duidelijk zijn dat hiervoor de nodige bijkomende inspanningen zullen moeten worden geleverd, vooral omdat de meerwaarde van de trajectbegeleiders en de beleidsmedewerkers wel degelijk wordt ingezien.

De vraag rijst evenwel of zij hun taak naar behoren kunnen vervullen. Ik kan uit het rapport concluderen dat er vooral nog heel wat overleg moet worden gepleegd om de samenwerking voor een dergelijk zorg- en hulpaanbod te optimaliseren. Ik verwijs naar de preventie van suïcide, waarrond u ook al een aantal initiatieven hebt aangekondigd. We hopen dat die een positieve bijdrage zullen leveren tot de aanpak van deze problematiek.

Mijnheer de minister, hoe ervaren u en uw diensten dit zeer lijvige en omvangrijke rapport? Welke beleidsinitiatieven zult u in de zeer nabije toekomst nemen om er tegemoet aan te komen?

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Vera Jans: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik wil mij aansluiten bij de vragen van de voorgaande sprekers over dit zeer interessante rapport. Ik had in juni al schriftelijke vragen ingediend bij de drie ministers die bevoegd zijn voor de implementatie van het strategisch plan. Op 1 september kreeg ik echter het antwoord dat geen van de bevoegde ministers al beschikte over het definitieve onderzoeksrapport en dat ik het zou ontvangen van zodra het klaar was.

Het rapport is wellicht pas heel recent verschenen, want ook op de website van Welzijn en Justitie en bij Forensisch Welzijnswerk kon ik het nog niet terugvinden. Dankzij de artikelen in de media heb ik het alsnog kunnen vinden, op de website van de K.U.Leuven.

Mevrouw Dillen haalt aan dat een aantal vormen van hulp- en dienstverlening ontbreken in bepaalde gevangenissen. Daarbij wordt nogal eens verwezen naar de drughulpverlening en de geestelijke gezondheidszorg. Wij hebben hier in februari een hoorzitting gehad. We hebben vervolgens een verzoekschrift ontvangen van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, precies over een gebrek aan geestelijke gezondheidszorg, en we hebben daar dan een hoorzitting aan gewijd. U hebt toen een bijkomende investering van 1,6 miljoen euro gedaan, specifiek gericht op de geestelijke gezondheid in de gevangenissen. Zijn de toenmalige investeringen en de maatregelen ter zake nu al concreet in werking getreden in de gevangenissen? Zijn daar eventueel al resultaten van?

De voorzitter: Minister Vanackere heeft het woord.

Minister Steven Vanackere: Collega's, de toon van de interpellatie was genuanceerd. De vraagstellers benadrukken dat er echt nog wel verbeterprocessen zijn, maar ze verhelen niet dat er al een deel van de weg is bewandeld. Ik kan dat waarderen. Mijn collega's uit het zuiden van het land hebben ook het gevoel dat Vlaanderen in deze materie bepaalde stappen zet en dat men in dat kielzog wil raken. Laat ons die toon hanteren: er is veel goeds, maar hier bespreken we vooral wat er nog te verbeteren valt.

De studie is, vanwege het tijdstip waarop men bepaalde fenomenen in kaart heeft gebracht, slechts een foto die al gedeeltelijk is bijgehaald doordat we beslist hebben om vanuit Welzijn 1.650.000 euro extra te investeren. Dat geld gaat overigens niet integraal naar geestelijke gezondheid. 800.000 euro daarvan ging naar het voorzien van zestien voltijdse equivalenten in de centra voor geestelijke gezondheidszorg (cgg), om specifieke hulpverlening te kunnen bieden aan gedetineerden en geïnterneerden met psychische problemen en hun omgeving. De overige 850.000 euro is gegaan naar het voorzien van acht nieuwe beleidsmedewerkers, om ervoor te zorgen dat er in elke gevangenis in het Vlaamse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest waarvoor wij verantwoordelijk zijn, een beleidsmedewerker komt, en negen extra medewerkers in de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (caw), voor de begeleiding van gedetineerden en hun familie. Die injectie van 1.650.000 euro is al een eerste antwoord op een deel van wat in de studie aan bod komt, namelijk het deel met betrekking tot de asymmetrie van het aanbod op sommige plaatsen. We zijn daar al volop mee bezig. De aanwervingen lopen op dit moment.

De positie van de beleidsmedewerkers, waar de heer De Bruyn naar verwijst, had veel te maken met het feit dat er in sommige gevangenissen wel een beleidsmedewerker was en in andere gevangenissen niet. Nu zitten we met een cohorte van beleidsmedewerkers. Sommigen hebben al wat ervaring en kunnen hun collega's helpen en coachen, anderen starten nu. We hebben een – overigens druk bijgewoonde – bijeenkomst georganiseerd om van deze start met die 1,6 miljoen euro een geslaagde nieuwe stap te maken in de uitvoering van het strategisch plan.

Collega's, de studie heeft natuurlijk niet alleen betrekking op hoeveel we doen, maar ook op hoe we een en ander doen. Daar wil ik nu op ingaan. Het is nodig een uitgebreide evaluatie te maken van de manier waarop het plan vandaag wordt ingevuld. Het strategisch plan had als horizon 2010. Met de beslissing die we nu hebben genomen, hebben we alvast voor het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin de overtuiging dat we de volledige uitvoering van het plan kunnen realiseren. U verwijst evenwel terecht naar de andere bevoegdheidsdomeinen, waar nog stappen moeten worden gezet. Er is nog net genoeg tijd om eventuele bijstellingen te doen om te kunnen garanderen dat tegen 2010 het strategisch plan van 2000 effectief wordt uitgevoerd.

Het evaluatieonderzoek werd recent afgewerkt. Het is een zeer degelijk onderzoek, waarbij de onderzoekers onze vraag om voldoende concrete aanbevelingen te doen voor het beleid en de praktijk, zeer goed begrepen hebben. Ik heb het onderzoek vrijgegeven op 24 september, en het werd gepubliceerd op de website van het Kenniscentrum van mijn beleidsdomein. Het staat dus al sinds 24 september op de website, mevrouw Jans, maar ik erken dat we de hoffelijkheid hadden moeten hebben om dat te melden aan de leden van deze commissie. Ik wil me daarvoor verontschuldigen.

We verwerken momenteel de informatie uit dit evaluatieonderzoek. Ik heb aan mijn administratie de opdracht gegeven om op basis van dit externe rapport en van het derde interne opvolgings- en evaluatierapport, dat sinds begin oktober beschikbaar is, een nota voor te bereiden om de hulp- en dienstverlening binnen de gevangenissen waar nodig bij te sturen en verder uit te werken.

Daarbij zijn er voor mij drie belangrijke aandachtspunten. Eén: het besef dat het plan moet worden opgevat als een dynamisch gegeven dat moet worden bijgestuurd. In 2000 kon men onmogelijk een definitie geven die in tien jaar tijd moest worden uitgevoerd en waarmee men een antwoord zou kunnen bieden op alle vragen.

Ik geef een voorbeeld. Vandaag stellen we vast dat bij ex-gedetineerden de problematiek van de thuisloosheid een echte gesel is. Een goede voorbereiding op het ogenblik waarop ze vrijkomen, ook met betrekking tot de huisvestingsproblematiek, lijkt me een onderdeel

waarmee we rekening moeten houden. In 2000 was dat echter nog niet zo prominent aanwezig. Dat is geen verwijt ten aanzien van de manier waarop in 2000 een en ander in beeld werd gebracht, het toont enkel aan dat het plan een dynamisch gegeven is dat moet worden gevoed door nieuwe vragen.

Twee: Vlaanderen moet in volle breedte aanwezig zijn in de gevangenis. Het gaat immers over alle relevante beleidsdomeinen. Naast Welzijn moeten ook Sport, Cultuur, Werk, Vorming, Huisvesting enzovoort zo veel mogelijk hun verantwoordelijkheid opnemen.

Drie: we voelen bij de evaluatie van het rapport dat we nood hebben aan een grotere differentiatie. Men moet een onderscheid maken tussen bijvoorbeeld de arresthuizen, waar er een veel grotere doorstroming van gedetineerden is, en strafinrichtingen, waar mensen voor een langere periode aanwezig zijn. De differentiatie binnen het publiek van de gedetineerden is ook een belangrijk element. Je kunt niet met iedereen op dezelfde manier aan de slag. Je kunt iemand in een arresthuis geen vormingstraject aanbieden, of toch geen vormingstraject dat een lange investering van de betrokkene vergt.

Bij deze evaluatie en de herwerking van het plan is de Vlaamse Stuurgroep Strategisch Plan Gedetineerden uiteraard een essentiële partner. Alle Vlaamse beleidsdomeinen zijn daarbij betrokken: Welzijn, Gezondheid, Onderwijs, Vorming, Werk, Cultuur en Sport. Die beleidsdomeinen zijn daar vertegenwoordigd door kabinetsmedewerkers, leden van de administratie en vertegenwoordigers van het werkveld.

Ik heb het gevoel dat de kritische tonen in het rapport met betrekking tot de goede afstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen wijzen op een mogelijkheid tot verbetering. De stuurgroep bestaat dus wel degelijk en is actief. Hij kan mijns inziens een aantal punten nog sterker op elkaar afstemmen. Het gegeven dat er nog een intensere samenwerking nodig is tussen de verschillende beleidsdomeinen om tot een coherent verhaal te komen, moet inderdaad als een resultaat van deze studie worden opgepikt.

Het voorzien in de noodzakelijke middelen om in elke gevangenis een beleidsmedewerker te hebben, is echt wel een sleutel om een en ander te kunnen realiseren. Men bereikt die afstemming immers niet alleen door middel van stuurgroepen in Brussel. Ook op plaatsen waar de dienstverlening wordt georganiseerd, komt de goede samenwerking met de gevangenisdirectie – en dus het federale niveau – en het aanbod vanuit de verschillende bevoegdheidsdomeinen van de Vlaamse overheid tot stand en wordt het netwerk gemaakt. Ik heb een aantal voorbeelden bezocht waar het heel goed gaat. Dat heeft te maken met mensen die met elkaar

samenwerken. Er is geen stuurgroep in Brussel nodig om dat voor elkaar te krijgen. Er zijn ook plaatsen waar dat heel weinig gebeurt, om redenen die de heer De Bruyn al heeft aangehaald. Daar is mijns inziens toch beterschap mogelijk.

Begin 2009 zal dit leiden tot een voorstel tot bijsturing of verdere ontwikkeling van onze hulp- en dienstverlening in de gevangenissen. Ik ga dat voorstel dan aan de Vlaamse Regering en, indien u dat wenst, aan deze commissie voorleggen. Ik stel voor dat we daar begin volgend jaar een gesprek over hebben: wat gaan we voor het laatste stuk tot aan 2010 nog bedenken inzake actualisatie en een eventuele voorzetting van het traject? Iedereen kan immers voorspellen dat het in 2010 niet gedaan is.

‘Samenwerking’ en ‘afstemming’ zijn twee termen die ook in het strategisch plan heel nadrukkelijk aan bod kwamen. We hebben er bewust voor gekozen om het aanbod in de gevangenissen door middel van samenwerking en afstemming te realiseren. Dat is hoe dan ook een ambitie.

Zowel op lokaal als op bovenlokaal vlak zijn structurele overlegplatforms operationeel, niet alleen de reeds vermelde Vlaamse stuurgroep, maar ook andere groepen. Er wordt ook permanent overlegd met Justitie in de zogenaamde bovenlokale werkgroep Vlaamse Gemeenschap - Justitie. Die samenwerking met Justitie verloopt steeds beter. Ik geloof ook wel dat de beslissing van de Vlaamse Regering om 1.650.000 euro te investeren, bijvoorbeeld in het garanderen van de aanwezigheid van een beleidsmedewerker in elke gevangenis, een bijzonder vertrouwenwekkend signaal was voor Justitie, dat aantoonde dat dit serieus wordt genomen. Er zijn dus veel signalen die wijzen op een beter overleg met justitie.

Op lokaal vlak functioneren zogenaamde ‘plannings-teams maatschappelijke dienstverlening’. Die overlegplatforms moeten ook op hun efficiëntie en effectiviteit worden geëvalueerd. Dat zal ook deel uitmaken van de nota tot bijsturing van het strategisch plan.

Collega's, we moeten toch wel zeggen dat er al een fantastisch traject is afgelegd, als je ziet waar we vandaan komen. Iedereen in de sector bevestigt dat. De grootste sleutel tot verbetering ligt mijns inziens in het operationaliseren van wat we al beslist hebben. In een aantal gevangenissen waar tot voor kort geen beleidsmedewerker aanwezig was, moeten de mensen die nu worden aangehouden, zo snel mogelijk deel uitmaken van een sterke equipe die de goede praktijken kan helpen veralgemenen in het geheel van de Vlaamse gevangenissen.

Daarnaast moeten we naar een nog grotere samenwerking gaan. We moeten de coördinatie helpen verzekeren met de collega-ministers. Ik heb de nodige stappen gezet

om binnen de regering een gesprek te voeren over de gemaakte evaluatie, om de collega's zo veel mogelijk gevoelig te maken voor het feit dat Vlaanderen zijn bevoegdheden ook in de gevangenissen moet uitvoeren.

Dat is overigens ten behoeve van de samenleving. Die samenleving zal mijns inziens blij zijn als mensen na een periode in detentie een grote kans maken op integratie. In termen van maatschappelijke bescherming – als je het zo egoïstisch wilt bekijken – is de beste garantie op het voorkomen van later onheil dat we mensen vrijlaten die ankerpunten hebben zodat ze er een correcte manier van leven kunnen op nahouden. We zijn er heel sterk van overtuigd dat dat nodig is.

Het werk dat we nu al geleverd hebben, is goed, maar ik lees in de studie van de K.U.Leuven ook nog een aantal andere elementen. Het voornaamste daarvan lijkt me de nood aan een nog sterkere samenwerking.

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. Mijn interpellatie was inderdaad genuanceerd. Mijnheer De Bruyn, u gaf de indruk dat u als eerste de zaken positief zou bekijken, maar ik had ook al opgemerkt dat er al heel wat stappen zijn gezet. In het kader van een interpellatie kon het evenwel niet de bedoeling zijn om al die positieve zaken op te sommen.

Mijnheer de minister, er is inderdaad een groot verschil tussen de gevangenissen in Vlaanderen, waar dit plan al langere tijd in werking is, en de Waalse en de Brusselse gevangenissen, waar nog heel wat werk aan de winkel is. In het verleden is hier al enkele keren gezegd dat er al een aantal maatregelen is genomen, maar ik durf toch aan te dringen op een versnelde inwerking-treding van de zeer duidelijke beleidsaanbevelingen.

Ik ben blij te mogen vaststellen dat u plant om in januari met een actualisatie te komen. Dat lijkt me heel belangrijk om een aantal bijstellingen door te voeren en te garanderen dat de doelstellingen effectief tegen 2010 worden gehaald. U hebt zelf een aantal voorbeelden gegeven van zaken waar men in 2000 nog niet aan dacht, terwijl dat vandaag totaal anders is. We moeten daar ook op anticiperen, want ook na 2010 zullen tal van zaken voortdurend in evolutie zijn.

U hebt een aantal knelpunten overlopen en daar een antwoord op gegeven. Wat ik wel gemist heb, en wat mijns inziens niet onbelangrijk is, is een betere afstemming van vraag en aanbod. Als we vaststellen dat slechts 42 percent van de gedetineerden op de hoogte zijn van het aanbod, meen ik toch dat daar een tandje moet worden bij gestoken.

Ik ga akkoord met uw opmerking dat veel afhangt van de mensen die in de gevangenissen werken. Ik geloof net als u niet in die stuurgroepen in het verre Brussel. In dit dossier moet er ter plaatse worden gewerkt en moeten de zaken ter plaatse worden geëvalueerd. Toch denk ik dat de mensen die in de gevangenissen werken, moeten worden aangespoord om een betere afstemming van vraag en aanbod te realiseren en om het aanbod bekend te maken. Ik waarschuw daarbij wel voor de groei van de al bestaande wachtlijsten. Vandaag is een op de drie gevangenen immers niet op de hoogte van het aanbod, en toch zijn er al wachtlijsten. Dan kunt u zich voorstellen hoe sterk die wachtlijsten zullen groeien als pakweg zestig tot zeventig percent van de gevangenen op de hoogte zijn van de verschillende mogelijkheden.

Ik zal het dossier in elk geval heel nauwkeurig blijven opvolgen, mijnheer de minister. Wij stellen in onze visie op de aanpak van criminaliteit heel duidelijk dat zware criminaliteit hard moet worden aangepakt, maar we hebben tegelijk altijd gezegd dat gedetineerden moeten worden begeleid naar een re-integratie in de samenleving. Willen we dat zij niet hervallen, dan is het heel belangrijk om hen op een degelijke en voortdurende manier te begeleiden. Het volstaat immers niet om ze één keer de mogelijkheid te bieden om naar de bibliotheek te gaan of deel te nemen aan een cultureel evenement. Het is heel belangrijk om dat op continue basis te doen, indien u resultaten wilt boeken.

Ik onderschrijf uw laatste opmerking niet, mijnheer de minister. Het is absoluut niet egoïstisch om te spreken over maatschappelijke bescherming. Wij ondersteunen de doelstellingen van dit strategisch plan volledig, maar het is ook de plicht van het beleid om de maatschappij te beschermen. Dat mag dus zeker niet betiteld worden als egoïstisch.

De heer Piet De Bruyn: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord, dat ook een appreciatie van en duiding bij het rapport inhield. Ik onthoud uit uw antwoord de actualisatie van het strategisch plan die eraan komt en die enerzijds zal focussen op het verder en beter op elkaar afstemmen van vraag en aanbod, en anderzijds zal stilstaan bij de noodzaak om de samenwerking en de afstemming tussen de verschillende actoren te optimaliseren. Dat zijn twee punten van bijzonder groot belang. We zullen ze dan ook met grote aandacht opvolgen.

Met redenen omklede moties

De voorzitter: Door mevrouw Dillen en door de heer De Bruyn werden tot besluit van deze interpellatie met redenen omklede moties aangekondigd. Ze moeten zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het incident is gesloten.

Interpellatie van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de wachtlijsten in de jeugdinstanties en de dringende nood aan een groei om de kloof in de jeugdzorg te dichten

Vraag om uitleg van mevrouw Anne Marie Hoebeke tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het stijgende aantal jongeren in de bijzondere jeugdzorg

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het Vlaams Welzijnsverbond heeft recent de vraag gesteld hoe het staat met de jeugdzorg na het 'Globaal Plan Jeugdzorg', dat dateert van 2006.

Ondanks alle inspanningen door middel van opvoedingsondersteuning en eerstelijnsdiensten, ondanks het feit dat er steeds meer preventief wordt gewerkt en ondanks het feit dat er professioneler wordt gewerkt, zowel binnen de sector als bijvoorbeeld in het onderwijs en bij de politie, blijft de jeugdzorg overbevestigd, neemt het aantal jongeren toe waaraan de jeugdzorg opvang en begeleiding moet bieden, en slibt het hulpaanbod volledig dicht. De wachtlijsten groeien – in Antwerpen en Limburg zijn er bijvoorbeeld 1900 wachtenden – en er is een stijging van de wachttijden tot 12 en zelfs 16 maanden voor sommige groepen. Er is de voorbije jaren een groei geweest, maar de sector pleit toch voor meer inspanningen om de kloof te dichten.

Het besluit van het Vlaams Welzijnsverbond leidt tot een aantal merkwaardige vaststellingen. In vier jaar tijd, collega's, is er een stijging met meer dan 3000 jongeren. Het aantal jongeren stijgt van 16.877 in 2003 naar 18.138 in 2005, en naar 19.857 in 2007. Voor dit jaar wordt voorspeld dat de kaap van 20.000 zal worden overschreden.

Ik erken dat de capaciteit de laatste jaren is toegenomen: van 8023 in 2003 naar 8918 in 2007. Het aantal erkende voorzieningen is gestegen en ook in de gemeenschapsinstanties zijn er inspanningen gedaan. We blijven echter vaststellen dat de bezettingsgraad voor de voorzieningen zeer hoog is en gemiddeld op 95 percent ligt.

Als we kijken naar de jongeren die moeten worden opgevangen, blijkt dat de leeftijdsgroep van vijftien tot negentien jaar toeneemt met 43,5 percent en zo het leeuwendeel voor zijn rekening neemt. Angstaanjagend is echter ook, mijnheer de minister, dat de procentueel sterkste stijging bij de allerjongsten tot tien jaar te vinden is. Het is ook ernstig te noemen dat 9 percent van de opgevangen jongeren vier jaar of jonger zijn.

Deze cijfers baren iedereen die ze verneemt, zorgen. We mogen ze niet negeren. Achter deze cijfers zit heel wat, vaak tijdelijke, maar toch ernstige pedagogische nood van ouders en kinderen, waarop vaak niet tijdig een antwoord kan worden geformuleerd door het hulpaanbod. Hoe komt het toch dat de jeugdzorg overbevraagd blijft, ondanks alle inspanningen met opvoedingsondersteuning en eerstelijnsdiensten? Dat is de vraag die het Vlaams Welzijnsverbond stelt.

Duidelijke verklaringen en goede statistieken zijn er niet. De nieuwe registratie van het Agentschap Jeugdzorg staat, zo blijkt althans uit de klacht van het Vlaams Welzijnsverbond, nog niet op punt. Het Vlaams Welzijnswerk snakt naar die registratiegegevens. In de sector circuleren volgens deskundigen wel indicaties, maar geen oorzaken. Enkel knipperlichten en omgevingsfactoren worden aangehaald: de gezinsinstabiliteit neemt toe en met een gemiddelde duur van een huwelijk van 10 à 11 jaar is er te weinig tijd om een kind opgevoed te krijgen. Er is ook de problematiek van de toenemende armoede, die aanduidt dat steeds meer gezinnen het op diverse vlakken moeilijk hebben. Ook de vaststelling dat de samenleving steeds minder duldt, wordt aangeklaagd. Spelende kinderen worden bijvoorbeeld te gemakkelijk als overlast bestempeld.

Er zijn ook positieve oorzaken van het stijgende aantal jongeren dat moet worden opgenomen. Zo wordt probleemgedrag, zoals spijbelen, sneller aangepakt. Dat leidt op korte termijn tot een verhoogde nood aan plaatsen, maar op langere tijd hopelijk tot minder problemen.

Het wegwerken van de wachtlijsten was een van de prioriteiten van deze Vlaamse Regering. In maart 2006 hebben we het Globaal Plan Jeugdzorg besproken, dat een waaier van antwoorden wil bieden op de problemen van de jeugdzorg. Een van de beleidskeuzes was een gepaste opvang en begeleiding van minderjarigen die delicten hebben gepleegd, of van minderjarigen in nood.

Ik erken nogmaals dat er al inspanningen zijn geleverd, mijnheer de minister, maar wij hebben al bij de bespreking in 2006 gewezen op het nijpende tekort aan opvang in de bijzondere jeugdzorg en op het feit dat het niet duidelijk was of de aangekondigde uitbreiding zou volstaan om de wachtlijsten weg te werken. Vandaag blijkt dat helaas het geval te zijn. Ook toen werd in deze commissie gewezen op de snelle stijging van het aantal hulpvragen en werd gesteld dat een verdere uitbreiding van het zorgaanbod noodzakelijk is.

Mijnheer de minister, ik wil u waarschuwen dat de stijging van deze cijfers nog niets zegt over degenen die niet tijdig of helemaal niet aan hulp geraken. Ik heb al verwezen naar de cijfers van mei 2008, want ik beschik niet over actuelere cijfers. Daaruit blijkt dat alleen al in de provincies Antwerpen en Limburg 1900 jongeren op

hulp wachten. In veel gevallen gaat het om kindermisbruik, verwaarlozing en onhandelbaar gedrag. Dit zijn problemen die een snelle aanpak vereisen. De wachttijden voor thuisbegeleidingsdiensten bedragen 10 tot 12 maanden, met als triestig gevolg dat als de gezinnen eindelijk aan de beurt komen, het vaak te laat is en een plaatsing onvermijdelijk wordt.

Een andere vaststelling van het Vlaams Welzijnsverbond is het groeiende fenomeen dat steeds meer kinderen en jongeren onterecht worden geklasseerd onder de bijzondere jeugdzorg, bijvoorbeeld licht mentaal gehandicapten met gedragsmoeilijkheden. Naar schatting zitten er enkele honderden jongeren niet op hun plaats in de instellingen of psychiatrische voorzieningen. Ze worden, zo stellen deskundigen, ‘weggeparkeerd’ zonder uitzicht op een geschikte voorziening of terugkeer naar hun familie. De jeugdzorg is enorm verkaveld, de sectoren zijn staten op zich en niet op elkaar afgestemd. Zo wordt het althans vanuit de sector aangeklaagd.

Maar we moeten daar onmiddellijk de bedenking bij maken dat voor elke jongere die niet op zijn of haar plaats zit in een voorziening, er andere jongeren op de wachtlijsten staan die dringend hun weg zouden moeten vinden naar gepaste hulp. Volgens experts schort er dan ook duidelijk iets aan de diagnose en aan de regie die de instroom bepalen. Mijnheer de minister, aan deze problematiek moet aandacht worden besteed.

Er is ook nog de problematiek van de moeilijke overgang naar de volwassenheid. Ik herinner me dat we het in deze commissie naar aanleiding van een vraag die een tweetal weken geleden werd gesteld, ook al hebben gehad over dit onderwerp. Ik denk aan het dramatische verhaal van het jonge meisje Bollen dat een groot artikel in Knack heeft gehaald. Het was een meisje met een licht mentale handicap met een verleden in instellingen dat op haar achttiende hulpverleningsmoe was en de wijde wereld in trok – wat natuurlijk haar volste recht was – maar daar onvoldoende op voorbereid was. Ze verwaarloosde haar medicatie, en dat had tot gevolg dat ze overleed. Dit artikel heeft volgens de directeur van het Centrum Algemeen Welzijnswerk Metropool heel wat losgeweekt bij beleidsmedewerkers. Het probleem wordt duidelijk erkend, maar volgens hen worden nog te weinig initiatieven genomen. Op het terrein is er de frustratie dat alle energie die in jongeren wordt gestoken, verloren dreigt te gaan door een gebrek aan voldoende aandacht in de overgangsfase, bij de meerderjarigheid van de jongeren of met andere woorden tijdens de eerste jaren van de volwassenheid. Er moet meer aandacht worden besteed aan het stimuleren van deze jongeren om hulp te aanvaarden. Er wordt voor gepleit om in die risicovolle fase meer aandacht te besteden aan een nieuw soort hulpverlening.

Volgende week zou er een werkdag zijn die volledig gewijd wordt aan de afstemming tussen het Algemeen

Welzijnswerk en de sector Personen met een Handicap. Ik heb dat kunnen lezen in de media. Ik heb opgezocht waar die plaatsvindt, maar ik heb het niet gevonden. Dat zal wel aan mij liggen, maar ik blijf zoeken. Ik ben benieuwd naar de resultaten. In ieder geval weten we nu al met zekerheid dat ook daar een pleidooi zal worden gehouden voor meer ondersteuning, voor meer middelen.

In elk geval vraagt de sector actie. Het Vlaams Welzijnsverbond leidt uit de cijfers af dat het hulpaanbod volledig dichtslibt, dat er een grote spanning ontstaat tussen vraag en aanbod, dat de groei de noden niet volgt, en dat er een voortdurend stijgende instroom is met groeiende wachtlijsten tot gevolg. Er wordt aangedrongen op een programma van preventieve maatregelen, gecombineerd met een plan voor effectieve uitbreiding en versterking van het hulpaanbod. Om de kloof te dichten werd berekend dat een jaarlijkse bijkomende groei van drie percent nodig is de volgende vijf jaar. Men dringt aan op definitieve oplossingen.

Mijnheer de minister, welke beleidsinitiatieven hebt u reeds gerealiseerd bovenop de inspanningen die vermeld staan in het Globaal Plan om tegemoet te komen aan de dringende zorgvragen en om de uitvoering van het Globaal Plan te versnellen, uiteraard met aandacht voor een breder programma van preventieve maatregelen gecombineerd met een plan voor effectieve uitbreiding en versterking van het hulpaanbod? Werden de acute noden die werden aangeklaagd door het Vlaams Welzijnsverbond, inmiddels aangepakt? Hebt u initiatieven genomen om te waarborgen dat er bijkomende opvang- en begeleidingsmogelijkheden in de jeugdhulp komen die behoeftedekkend zijn?

Naar aanleiding van de bespreking van het Globaal Plan stelde uw voorganger dat er geen kennis was van de gehanteerde prioriteiten inzake de groeiende wachtlijsten. Veel was gebaseerd op onderzoek dat nog moest worden uitgevoerd, zodat er werd gevraagd waarom het aantal voorziene bijkomende plaatsen al verdeeld was over de verschillende doelstellingen van het Globaal Plan – er was immers nog geen duidelijkheid. Uw voorganger kondigde in 2006 aan dat het onderzoek versneld zou gebeuren. We zijn inmiddels 2008. Werden ter zake reeds initiatieven genomen om een duidelijk en degelijk overzicht te krijgen van de werkelijk hoogdringende problemen in de jeugdzorg? Zo ja, wat zijn de resultaten?

De voorzitter: Mevrouw Hoebeke heeft het woord.

Mevrouw Anne Marie Hoebeke: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, daar mijn vraag om uitleg aansluit bij de interpellatie van mevrouw Dillen, zal ik me beperken tot enkele bijkomende vragen die zij niet heeft gesteld.

Het stijgingspercentage is bekend. Het gaat om een stijging van 4,5 percent. Wordt daar, naar aanleiding van

het nieuw Globaal Plan, rekening mee gehouden? Een aantal categorieën verbazen ons, denken we aan de categorie van 'minder dan 4 jaar' en de categorie 'tot 10 jaar'. In bepaalde onderverdelingen is de stijging opmerkelijk aanwezig.

We blijven bekommerd over de oorzaken. Net als bij vele andere problemen waarmee we te kampen krijgen, zoeken we ook op dit vlak naar de oorzaken. Hebt u er al een beter zicht op gekregen?

En dan is er het probleem van de kinderen die ondergebracht worden in internaten en in instellingen voor kinderen met een handicap. Een aantal instellingen die hun goodwill tonen, werden gesanctioneerd. Hebt u daar zicht op? Kan uw beleid daar iets aan doen in de begroting die op stapel staat?

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Mevrouw Sonja Claes: Mijnheer de minister, in september heb ik een schriftelijke vraag gesteld die als een aanvulling op deze vragen kan worden beschouwd. In 2006 werd met een Agora-project gestart over de plaatsing van kinderen in armoede.

Als we het hebben over de oorzaken van de stijging binnen de bijzondere jeugdzorg, dan meen ik dat het onderzoek dat door de universiteiten van Gent en Leuven werd gevoerd, een stuk van het antwoord zou kunnen aanreiken. Men vermoedt dat armoede en de plaatsing in de bijzondere jeugdzorg heel vaak met elkaar te maken hebben – dat er onderzoek naar wordt gedaan, wijst al op dit vermoeden. Ik ben heel erg geïnteresseerd in de resultaten van het onderzoek. Ik heb er een schriftelijke vraag over gesteld. Ik veronderstel dat vandaag geen antwoord op die vraag kan worden gegeven, maar de problematiek van armoede en bijzondere jeugdzorg en het verband tussen die twee is heel belangrijk. We kunnen dit aspect misschien een volgende keer inbrengen in het debat.

Ik heb ook een vraag gesteld met het oog op het verkrijgen van meer duidelijkheid van wat in het Globaal Plan onder 'doelstelling 32' werd opgenomen. Er zouden gegevens worden gegenereerd in Domino om zo tot een uniform registratiesysteem binnen de bijzondere jeugdzorg te komen. Dit lijkt me heel belangrijk als we willen ingaan op de opmerkingen die werden geformuleerd binnen het Vlaams Welzijnsverbond, en als we in de toekomst over heel goede gegevens wensen te beschikken. Domino zou daar voor een deel stuk antwoord op kunnen geven. Het aanreiken van de gegevens en een uniform registratiesysteem zijn belangrijk.

Ik heb nog een opmerking in verband met de cijfers over Limburg en Antwerpen. In feite is dit geen echt registratiesysteem, maar een manier om een juiste

toewijzing van de plaatsen te doen. We zouden het beter ook op die manier bekijken. Mevrouw Dillen heeft het over een wachtlijst, maar dat is het eigenlijk niet: het is een toewijzingsysteem. Men tracht met dit systeem de juiste plaats te vinden voor de jongeren die op de lijst staan. Dit is een heel zinvolle manier van werken om jongeren op de juiste plaats te krijgen. Het is fout om dit te bekijken als een wachtlijststelsel.

Op het vlak van de bijzondere jeugdzorg en van de gehandicaptenzorg hebben we een hele weg afgelegd om zicht te krijgen op hoe de sector in elkaar zit, op wat de noden van vandaag en van de toekomst zijn. Op het vlak van de bijzondere jeugdzorg hebben we nog een hele weg af te leggen. Agora, Domino en het registratiesysteem van Antwerpen en Limburg kunnen daartoe instrumenten aanreiken. Het zou goed zijn om die drie te stroomlijnen om zo tot een nieuw Globaal Plan te komen.

De voorzitter: Minister Vanackere heeft het woord.

Minister Steven Vanackere: Mijnheer de voorzitter, dames en heren, ik heb een beetje een vreemd gevoel omdat we al vaak over dit onderwerp gesproken hebben. Als spreker moet je daarin een keuze maken. Ofwel zeg je dat dit verslag uitvoerig gelezen zal worden in de sector en dat je dus volledig moet zijn en nog eens opnieuw het hele verhaal moet overdoen. Ofwel maak je je de bedenking dat sommige dingen nog niet gezegd zijn en dat ze nu in het debat moeten worden ingebracht. Ik zal opteren voor het tweede, want met een grote regelmaat spreken we, zowel in plenaire zitting als in de commissie, over dit onderwerp. Ik zal het caveat maken dat wie dit verslag wil lezen en wil weten wat de minister ervan denkt, ook de vorige verslagen eventjes moet lezen. Ik heb soms het gevoel dat men door het herbevestigen van een aantal problematieken, bijna wordt verplicht om nog eens de volledige context uit te doen. Ik zal dat met opzet nu niet doen.

De aanleiding voor de interpellatie is een communicatie door het Vlaams Welzijnsverbond – ik denk dat mevrouw Dillen dit wel zal erkennen. In sommige opzichten heeft die mij geïntrigeerd, vooral omdat cijfers gebruikt werden die worden verzameld door het kabinet ter voorbereiding van een tweede plan. Het zijn cijfers waarover we met de sector trachten te overleggen, en die cijfers worden nu gebruikt om te bewijzen dat er behoefte is aan een tweede plan. We wisten natuurlijk al dat er behoefte was aan een tweede plan.

Ik vind er ook een aantal cijfers in die me om andere redenen intrigeren. Het Vlaams Welzijnsverbond zegt dat er drie procent jaarlijkse groei nodig is om de kloof in de jeugdzorg te dichten. Ik hou van wiskunde. Het Vlaams Welzijnsverbond zegt hiermee eigenlijk dat het ritme van de toename van het aanbod moet vertragen, want vandaag is de uitbreiding meer dan drie procent. We stellen vast

dat de kloof tussen vraag en aanbod toeneemt. In de afgelopen vier jaar stellen we vast dat de vraag met ongeveer 17 procent toeneemt en het aanbod met 11,2 procent. Met de afgelopen vier jaar bedoel ik de gedefinieerde cijfers voor de periode tussen 2003 en 2007. Als we er de versnelling van 2008 en 2009 bij tellen, dan lees je in feite dat het Vlaams Welzijnsverbond denkt dat het de kloof zal dichten met een ritme dat trager is dan vandaag. Ik ben het daar niet mee eens.

Het ontgoochelt me dat er wordt gesproken over percentages, over 'hoeveel', maar veel minder over 'hoe' en over 'anders' werken. Er zijn vragen – waar ik nu niet te veel op wil ingaan, omdat ik ze wil voorbehouden voor een ogenblik dat ik beter voorbereid ben – over het zoeken naar de juiste gronden van een en ander en het bekijken van hoe men aan de slag kan met mensen om preventief wat harder te werken. Ik lees daar niet zo heel veel over.

Er is nog iets dat me opvalt in het document. Mevrouw Vogels, ik ben blij dat u hier aanwezig bent, want wij hebben in de plenaire vergadering een gesprek gehad over de vraag of de belendende percelen wel hun best doen, bijvoorbeeld in de sector van de personen met een handicap. Ik dacht aan u toen ik dit document van het Vlaams Welzijnsverbond las. (*Opmerkingen van mevrouw Mieke Vogels*)

Ik heb dat vaak: parlementsleden beïnvloeden mijn gedachten heel geregeld. In het document zult u onder meer gelezen hebben dat het aantal kinderen in de jeugdzorg stijgt dat wordt geholpen door de gehandicaptenzorg. Ik zal de getallen niet noemen, maar in vier jaar tijd is er een stijging met 30 procent in de gehandicaptenzorg. Als we er de schoolinternaten bijtellen, gaat het zelfs om een stijging met 80 procent.

Op het ogenblik dat we hierover een gesprek hadden, had ik geen cijfers voorhanden om mijn instinct te bevestigen dat er in de gehandicaptenzorg wel degelijk een grotere stijging is dan in de sector zelf, want daar is het stijgingspercentage 11 tot 12 procent in dezelfde periode, en dat de sector van de personen met een handicap echt wel een intake doet. De cijfers bevestigen dit dus.

Maar goed, de cijfers zeggen niet alles. Ik wil, voor ik begin te antwoorden op de vragen, in een commissie zoals deze, waar we toch ook aan politiek doen, de vraag stellen wat er aan de hand is met de duurtijd van de hulpverlening in de bijzondere jeugdzorg, waardoor we blijkbaar onvoldoende plaats kunnen maken voor mensen die vandaag wachten omdat we nog bezig zijn met iemand anders. Soms blijven we bezig met iemand anders tot de leeftijd van de meerderjarigheid of eventueel tot het verlengde statuut. Mevrouw Dillen is hier uitvoerig op ingegaan en heeft erop gewezen dat er iets

scheelt met het einde van het hulpverleningsproces, en ook mevrouw Hoebeke wees er al op dat sommige mensen eventjes onder de radar van het hulpverleningsproces verdwijnen om dan drie, vier of vijf jaar later terug op te duiken als klanten in de thuislozenverzorging. Moeten we daar met de sector en met de politiek niet eens over nadenken? Misschien moeten we nadenken of we nog wel goed bezig zijn, met het oude adagium, dat ook in de jeugdzorg altijd een belangrijk streven is geweest, dat de hulpverlener als eerste opdracht heeft om zich zo snel mogelijk overbodig te maken voor de cliënt aan wie hij de middelen in handen wil geven om zo goed mogelijk – perfectie is natuurlijk niet mogelijk – een aantal stappen in het leven zelfstandig te kunnen zetten.

Over de duurtijd van de hulpverlening wil ik dus wel eens vragen stellen. En ik zal dat doen naar aanleiding van het tweede plan. Ik noem dat plan met opzet niet ‘globaal’, want dat is geen bijzonder geschikt adjectief voor wat we willen zeggen, want het verwijst ofwel naar mondiaal, ofwel naar ruwweg. Ik zal het tweede plan dus zeker geen ‘globaal plan’ noemen. Ik heb het dus over ‘het tweede plan’ – waarvoor een wedstrijd aan de gang is om er een mooie naam voor te vinden, die naam is feitelijk niet zo belangrijk, de inhoud is belangrijker. We zullen toch eens spijkers met koppen moeten slaan op het niveau van de onderliggende stromen die ervoor zorgen dat we wel antwoorden zullen kunnen bieden, in plaats van dat verhaal te vertellen over drie percent jaarlijkse groei. Eerlijk gezegd, iemand heeft er eens een Excel-file op losgelaten en heeft zich bovendien nog vergist, maar die percentages zijn toch niet de relevantie. Wat gaan we doen met die extra middelen? Ik zal u meteen ook uitleggen dat mijn verhaal over ‘anders’ geen alibi is om te zeggen dat er niet meer middelen nodig zijn, want ik zal u bewijzen dat ik al de aanzet heb gegeven in de toekomstige begrotingen om opnieuw een extra budgettaire inspanning te leveren voor deze sector. Dit is wat ik vooraf wou zeggen.

Ik zal proberen wat sneller door de rest van het antwoord te gaan. We zijn al uitvoerig ingegaan op een aantal punten. Ik heb eerder al verteld dat ik de realisatie van het Globaal Plan van mevrouw Vervotte heb versneld en dat het pas in 2008 ten volle op gang is gekomen. In feite kwam het pas op gang vanaf de zomer van 2007. Ik verwijs naar de besprekingen die we hier al over hebben gehad. We stellen met zijn allen deze nood vast aan het voortzetten van de inspanning. Er werd begin dit jaar al aangekondigd dat er een vervolg moest komen op het eerste Globaal Plan.

Ik heb in april de opdracht gegeven aan het Agentschap Jongerenwelzijn om met het brede werkveld en de verschillende betrokken administraties een nieuw meerjarenplan uit te werken. Daarvoor werden meerdere sessies met de koepelorganisaties georganiseerd, en hebben we meer dan 100 stakeholders uit de sector uitgenodigd

voor een dialoog over wat de prioriteiten van de sector zijn. Tegelijkertijd hebben we gewerkt aan actualisering van de cijfers van het eerste plan – het is trouwens die actualisering die me hier nu terug bereikt in de vorm van een interpellatie. We hebben ook gepoogd om zicht te krijgen op de meest hoogdringende problemen in jeugdzorg.

We verwerken die input momenteel, en we toetsen die vanuit de administraties. Het is de bedoeling om begin november een terugkoppeling met de koepels te doen, zodat ik in december een nieuw meerjarenplan kan finaliseren. Op dat ogenblik zullen we echt een zinvolle bespreking kunnen hebben. Dit lijkt me een algemene repetitie, maar zonder dat we het script al volledig voor ons liggen hebben.

Ik wil het wel nog hebben over een nieuw element in vergelijking met de vorige discussies. U zult zich herinneren dat de totale budgettaire inspanning van het Globaal Plan van mevrouw Vervotte 25 miljoen euro was, gespreid over de jaren 2007, 2008 en 2009. Het ging om een opstap van om en bij acht miljoen euro per jaar om te komen tot 25 miljoen euro op kruissnelheid. Als u de begroting 2009 bekijkt, zult u merken dat in 2009 een bedrag wordt ingeschreven van 10,9 miljoen euro. 2009 is het jaar dat eigenlijk het derde onderdeel is van het plan van mijn voorganger. Er wordt dus 10,9 miljoen euro ingezet dat in 2009 essentieel zal dienen voor een aantal eenmalige kosten in termen van het opstarten van meer gemeenschapsinfrastructuur. Ik kan u daar de toelichting bij geven op het ogenblik dat we de budgettaire besprekingen doen, maar vanaf 2010 is die 10,9 miljoen euro met andere woorden recurrent, beschikbaar voor een volgende opstap. Ik durf te zeggen dat we al de aanzet hebben gegeven en dat we echt wel geloven dat er een volgehouden inspanning zal moeten zijn. Voor 2010 is er eigenlijk al in een volgende opstap voorzien ten belope van 10,9 miljoen euro.

Er werd me heel expliciet gevraagd of ik nog inspanningen heb gedaan buiten het Globaal Plan. Ik wil ze toch eens noemen, omdat het niet over niets gaat. Wat is er nog gebeurd sinds de zomer van vorig jaar, boven op het Globaal Plan?

Er kwam 675.000 euro voor extra plaatsen thuisbegeleiding, in het tweede aanpassingsblad 2008. Daarmee is sinds het begin van deze legislatuur de capaciteit voor thuisbegeleiding met 382 capaciteitseenheden gestegen. Dat is een stijging van 30 percent, boven op het Globaal Plan.

Er wordt bijkomend voorzien in één miljoen euro voor een bijkomend centrum integrale gezinsondersteuning (CIG) in Oost-Vlaanderen, de enige provincie die dat vandaag niet heeft. Het gaat om minimum 30 plaatsen.

Dit werd voorzien in de tweede aanpassing van de begroting.

Er werd in twee miljoen euro voorzien om de onkostenvergoeding van de pleegouders in de bijzondere jeugdbijstand te kunnen verhogen. Dat gebeurt met een gemiddelde van 50 euro, maar we zullen proberen om dit slim te doen, want er is ook de heel verstandige input geweest van de commissieleden om het geld goed te hanteren zodat er ook een administratieve vereenvoudiging van kan worden gemaakt. Ook dit komt uit de tweede begrotingscontrole.

Ik heb in een budget voorzien om binnen de Centra Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) 10 extra voltijdse equivalenten (VTE) aan te trekken om de voorzieningen van de bijzondere jeugdzorg te ondersteunen in het werken met psychiatrische en randpsychiatrische patiënten, dat zijn de mensen van wie wordt gezegd dat ze oneigenlijk geplaatst zijn. Ik hou echter niet zo van dat woord, want elke plaatsing op basis van een beslissing van een rechter is een eigenlijke plaatsing. Het zijn plaatsingen waarvan men zegt dat het zorgaspect belangrijker is.

We hebben gewerkt aan het versterken en uitbreiden van de outreachprojecten Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel-Mol en Psychiatrisch Centrum Sleidinge - Beernem/Ruiselede, waarbij de psychiatrie de gemeenschapsinstellingen ondersteunt in het werken met psychiatrische en randpsychiatrische patiënten.

Er is nog een bijkomend element. Voor de aanpak van de zogenaamde knelpunt dossiers, zowel binnen de gemeenschapsinstellingen als op de wachtlijst van de Centrale Registratie van Zorgvragen (CRZ), heb ik twee keer in een half miljoen euro voorzien. Er wordt per knelpunt dossier in een budget voorzien zodat een flexibele en gecombineerde inzet van hulpaanbod en expertise mogelijk wordt. Hiermee kunnen we ook jonge mensen, die om goede redenen beter niet in een gemeenschapsinstelling blijven, een gepaste oplossing geven.

Ten slotte is er deze legislatuur al meer dan tien miljoen euro uitgetrokken voor de jaarlijkse aangroei van het aantal pleegzorgplaatsen, voor in totaal meer dan 800 bijkomende plaatsen, voor de financiering van het stijgende aantal begeleidingen in internaten en ziekenhuizen en voor de toename van maatregelen in het kader van de preventieve sociale actie. Dan gaat het over respectievelijk een stijging met 300 en 700 begeleidingen op jaarbasis.

Deze inventaris klinkt misschien wat langdradig, maar ik maak hem met opzet. Wie me vraagt of ik niet zie dat die lijst wachtenden steeds langer wordt en me vraagt wat ik daaraan doe, moet erkennen dat er echt wel enorm veel bijkomende inspanningen zijn geweest. U mag alle budgetten optellen. Ik durf te beweren dat nu in meer

budgetten voorzien echt stilaan begint te botsen op de vaststelling dat mensen dat niet voor elkaar krijgen in de reële wereld. Het tempo waarmee de uitbreiding in de bijzondere jeugdzorg is gebeurd, schurkt zeer dicht aan bij het menselijk haalbare. Het wordt dus tijd dat we in ons politieke debat over deze problematiek onze blik even richten op de vraagcomponent.

Als men het blijft hebben over het aanbod en mij als minister elke commissievergadering en elke vergadering blijft vragen of ik wel genoeg doe, dan wordt het op een bepaald ogenblik een grijsgedraaide plaat. Ik denk, eerlijk gezegd, dat we in de buurt komen van het tempo dat we als samenleving kunnen aanhouden. Ik geloof ook wel dat we dat zullen moeten voortzetten. Dat is iets anders. Het wordt echter echt wel belangrijk dat we het politieke debat verschuiven naar de vraag wat we doen om die instroom beperkt te krijgen of de cliënten die zijn ingestroomd zo veel mogelijk kansen op een volwaardig zelfstandig leven te geven, zonder altijd te zeggen dat dat dus een hulpverleningscarrière is. De levensverwachting is immers lang aan het worden in Vlaanderen.

Mevrouw Hoebeke, ik wil ook nog even kort ingaan op uw vraag over de centra voor kinderzorg en de jonge kinderen. Kind en Gezin werkt samen met die centra om het CKG-aanbod (Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning) in meerdere modules op te delen, zodat het veel duidelijker kan worden ingezet. Hierbij is de samenwerking met cliënten van de bijzondere jeugdbijstand natuurlijk een bijzonder belangrijk aandachtspunt. Voor de consulenten van de bijzondere jeugdbijstand zijn er in overleg met het Agentschap Jongerenwelzijn aanbevelingen uitgewerkt om meer richting te geven aan doorverwijzingen naar CKG's.

Daarbij is de aandacht voor de jongste kinderen eigenlijk een dubbel signaal. Enerzijds en in de eerste plaats ben ik bezorgd. Anderzijds is dat tegelijk ook misschien wel een teken dat die aandacht voor preventie ook een realiteit is. De allerjongsten komen mee in beeld voor de hulpverlening. Dat kan uiteraard misschien ook ambulante zijn en dergelijke. Misschien is dat – gelukkig maar – het teken dat, als een jongere van zestien in het hulpverleningsaanbod is terechtgekomen, men in dat aanbod het vijfjarige zusje of broertje mee in beeld heeft gekregen. Dat is niet per definitie een teken dat men fout bezig is. Het wijst er eigenlijk op dat men preventief bezig is en dat men misschien ook iets meer intersectoraal aan de slag is, dat het veld van de bijzondere jeugdzorg wordt versterkt. Daarmee kan eventueel ook worden vermeden dat jonge kinderen ook in een carrière van de bijzondere jeugdzorg terechtkomen.

Er blijft een fundamentele vraag om het gesprek te hebben over het 'hoe' en niet meer alleen over het 'hoeveel'.

De voorzitter: Mevrouw Hoebeke heeft het woord.

Mevrouw Anne Marie Hoebeke: Ik ben het met u eens, mijnheer de minister. Dat wij met het 'hoeveel' stilaan op de grenzen van de menselijke capaciteiten van de zorgverleners stuiten, is goed en wel, maar het moet onze blijvende aandacht wegdragen. Ik wil ook voor een recurrent beleid in die zin pleiten.

Voor het 'hoe' moeten wij via onderzoek ten dele een antwoord vinden. Zo is naar aanleiding van gesprekken over zelfdoding gebleken dat er al werkboekjes bestaan voor kleine kinderen die met een dergelijk geval werden geconfronteerd en dat er voor jongeren van tien tot vijftien jaar andere instrumenten bestaan. Is het mogelijk om onderzoek te verrichten, zeker met betrekking tot die kleinste kinderen? Wij werden recent in de media geconfronteerd met twee, drie kinderen van vijf, zes jaar die een ware ravage hebben aangericht op een kerkhof. En gisteren werden er op de kusttram drie kleine pagadders van minder dan tien jaar gevat toen ze handtassen aan het stelen waren. Het potentieel is dus aanwezig. Het verdient onderzoek om te weten te komen wat hiervan de oorzaken zijn, zodat we na verloop van tijd misschien fundamentele ingrepen kunnen vermijden.

Mevrouw Marijke Dillen: Dank u, mijnheer de minister, voor uw antwoord. Die 1900 van mevrouw Claes: noem het wachttijden of wachtlijsten, het blijft voor mij hetzelfde. U spreekt over het toewijzen van jongeren op de juiste plaats. Dat is een perfect systeem. Ik ben er voorstander van. Maar het blijft een gegeven dat vooraleer die jongeren op de juiste plaats terechtkomen, het lange tijd duurt vooraleer ze er gebruik van kunnen maken.

Mijnheer de minister, ik heb op geen enkel ogenblik ontkend dat er tijdens deze legislatuur meer dan behoorlijke inspanningen zijn geleverd, maar het probleem wordt steeds erger. In mijn uiteenzetting heb ik daarvoor een aantal mogelijke oorzaken gegeven. Het blijft een feit dat er steeds meer nood aan opvang is. Daarom steun ik de opmerking van mevrouw Hoebeke, dat daar zeker en vast blijvende aandacht aan moet worden besteed. Tegelijkertijd steun ik uw pleidooi dat er meer moet worden nagedacht over het hoe. Wat is er aan de hand met die duurtijd in de bijzondere jeugdzorg? Het zou nuttig zijn om samen met de sector eens na te denken over mogelijke oplossingen.

Mijnheer de minister, ik heb hier tussen mijn nota's toevallig een zeer interessant persartikel van 20 september 2008 aangetroffen. Daaruit blijkt dat de sector zelf vragende partij is om hierover na te denken. De sector zelf doet een oproep om te zoeken naar nieuwe wegen, pleit om het roer om te gooien en zegt dat hij zelf grote twijfels heeft. Het is de moeite waard om het artikel volledig te lezen en om met die sector zelf eens te overleggen. Per slot van rekening hebben wij politici niet

alle waarheid in pacht. Zij hebben veel meer expertise en ervaring op het terrein.

Mijnheer de minister, ik durf uw pleidooi te ondersteunen om de krachten te mobiliseren om die kiem in de samenleving te houden, in gezinnen, in de familie. Daarbij rijzen dan wel weer andere problemen, zoals het stijgende tekort aan pleeggezinnen. Dat hangt er ook allemaal aan vast.

Mijnheer de minister, ik vraag u dan ook om dit debat zo snel mogelijk te houden. U kondigt in plaats van een globaal plan een meerjarenplan aan, maar de tijd begint te dringen: de legislatuur is bijna voorbij. We moeten eens in onze agenda kijken wanneer we dit na de bespreking van de begroting kunnen doen, zodat we het nieuwe meerjarenplan ook hierop kunnen laten inspelen.

Mevrouw Anne Marie Hoebeke: Mijnheer de voorzitter, een opmerking van de minister speelt perfect in op een vraag die ik in het begin van deze vergadering heb gesteld. De opmerking handelde over wat we moeten doen met jongeren die uit de bijzondere jeugdzorg komen. Het is onze plicht om ervoor te zorgen dat zij niet levenslang moeten worden begeleid in alle mogelijke voorzieningen.

Mijnheer de minister, met mijn vraag werd gejongleerd. Ik had de vraag tijdens de vakantie gesteld. Hij is naar Welzijn gegaan, dan naar Onderwijs, en van Onderwijs weer naar Welzijn. Ik ben heel tevreden met uw uitspraak dat daar ook aandacht voor moeten worden opgebracht. Mijn afspraak met de voorzitter, dat mijn vraag hier mag blijven, wordt hierdoor bevestigd.

Minister Steven Vanackere: Ik ben gevoelig voor de opmerkingen van mevrouw Hoebeke over de begeleidingsboekjes voor de allerjongsten als er in de familie een overlijden is. Ik heb het voorbije weekend toevallig kennisgemaakt met de mensen van het Palliatieve Zorgnetwerk. Die leveren grote inspanningen om in de juiste taal bepaalde dingen bespreekbaar te maken. Dat gaat ver, tot en met kinderen met een mentale handicap. Dit zou inderdaad ook moeten bestaan voor de allerkleinsten, om ze te leren omgaan met de realiteit dat er in hun familie een begeleiding is geweest waardoor bijvoorbeeld hun oudste broer eventjes uit beeld is verdwenen. Mevrouw Hoebeke, u inspireert mij. Ik zal dit nakijken. Ik vind dat daar veel belang aan moet worden gehecht.

We zijn het er allemaal over eens dat bijzondere jeugdzorg nooit de zorg is van één persoon. Het is nagenoeg altijd de zorg van een gezin. Ik heb uiteraard respect voor de autonomie van alle betrokkenen en weet ook dat dit allemaal niet op een hoop mag worden gegooid, maar iedereen voelt aan dat in de mate dat sommige problemen verankerd zijn in hun omgeving, ook de

oplossingen gedeeltelijk uit die omgeving moeten komen. Dan is het inderdaad van belang om ook bij de allerjongsten op een goede manier te communiceren over wat er gebeurt. Ik zal dat met het agentschap even doorspreken.

Met redenen omklede motie

De voorzitter: Door mevrouw Dillen werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Sven Gatz tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het meemoederschap en de adoptieprocedure voor meemoeders

De voorzitter: De heer Gatz heeft het woord.

De heer Sven Gatz: Mijnheer de minister, wij kennen allemaal de federale wet die het huwelijk voor personen van een zelfde geslacht heeft opengesteld, maar wij weten net zo goed dat daar geen afstammingsrechtelijke gevolgen aan verbonden zijn. Het federale parlement heeft destijds geargumenteed dat dit een te grote abstractie van de werkelijkheid zou inhouden, maar men kan anderzijds ook niet om het feit heen dat de erkenning door een niet-biologische vader van het kind tussen mensen van een verschillend geslacht een zelfde fictie inhoudt.

We zullen hier het debat niet voeren dat op federaal niveau wordt gevoerd en daar ook in de toekomst nog zal worden gevoerd. De meningen daarover zijn tussen de verschillende partijen, ook in deze vergadering, verdeeld. De mogelijkheid om meemoeders te laten erkennen is nog geen realiteit geworden. Men heeft echter wel een Belgische oplossing gevonden: een achterpoortje via de co-ouderadoptie. Dit is de enige mogelijkheid die momenteel openstaat voor meemoeders om een afstammingsband vast te stellen ten opzichte van het kind van hun partner.

Ik wil in deze omslachtige procedure drie pijnpunten aanduiden. Ten eerste moet er een bedenktijd van twee maanden worden gerespecteerd. Daarom kan het kind ten vroegste twee maanden na de geboorte worden geadopteerd. Dat brengt in sommige gevallen een vreemde vertraging met zich mee.

Het tweede probleem is belangrijker. Meemoeders moeten een voorbereidingscursus volgen. Maar het concept daarvan is momenteel vooral, om niet te zeggen

uitsluitend, gericht op stiefouderadoptie binnen een heterokoppel. Het onderscheid met een heterokoppel is dat zij worden voorbereid op een komende adoptie. In het geval van het meemoederschap is dat echter niet de situatie. Het kind is meestal geboren in een duurzaam gezin. De vervelende situatie kan ontstaan dat een lesbische ouder les krijgt over hoe ze haar eigen kind, dat ondertussen misschien al tien jaar oud is, moet opvoeden.

Het derde punt betreft een subjectiever deel van mijn vraag. Uit getuigenissen blijkt dat minstens het gevoel bestaat dat holebikoppels veel frequenter worden onderworpen aan een maatschappelijk onderzoek. Een dergelijk maatschappelijk onderzoek heeft zeker nut, maar we moeten het toch wel vanuit het standpunt van de betrokkenen bekijken. Het is een zeer indringende en emotioneel belastende maatregel. Het is niet logisch dat gehuwde of samenwonende lesbische koppels die samen een kind opvoeden, onderworpen worden aan een dergelijk maatschappelijk onderzoek. Hier is immers in de meeste gevallen al sprake van een duurzaam gezinsleven.

Mijnheer de minister, mijn eerste vragen zijn wat algemener, de laatste zijn concreter. Welke maatregelen hebt u sinds de goedkeuring van de nieuwe adoptiewet in 2006 genomen om de co-ouderadoptie door meemoeders actief te stimuleren? De overheid kan haar verantwoordelijkheid opnemen en ervoor zorgen dat de kinderen binnen holebigezinnen een volwaardige juridische bescherming krijgen vanaf de geboorte. Wat hebt u daar kunnen doen, zodat de discriminatie wegvalt tussen kinderen uit een heterogezin en kinderen die zijn geboren binnen een lesbisch koppel? Wij zijn allebei juristen en weten dus dat discriminatie een ongelijke behandeling is die onvoldoende wordt verantwoord of gemotiveerd. Ik heb in dit geval toch het gevoel dat hier een spanning ontstaat of aan het ontstaan is in de situatie die ik u zonet heb geschetst. Zolang er geen valabel adoptiealternatief is op federaal niveau, bent u dan als minister bereid om maatregelen te nemen om de adoptieprocedure eenvoudiger te laten verlopen? In hoeverre kan er gediversifieerd worden tussen co-ouderadoptie in een lesbisch gezin en in een heterogezin?

Concreet nu, want die laatste vraag klinkt vrij abstract. Kan er in de voorbereidingscursus voor meemoeders en in het maatschappelijk onderzoek niet wat meer rekening worden gehouden met de seksuele geaardheid van beide partners? Een aantal holebikoppels, voornamelijk lesbische partners, neemt deel aan dergelijke voorbereidingscursussen. Daar blijkt dat 80 procent van de deelnemers lesbische koppels zijn, hoewel het concept van die cursus toch gericht is op de norm die in de samenleving geldt, het heterohuwelijk en adoptie binnen een heteroseksuele relatie. Je krijgt dan in die cursus vreemde vragen voorgeschoteld zoals: "Stel dat je vijftienjarige stiefdochter zegt dat je niets te zeggen

hebt omdat je haar mama niet bent?”, terwijl de concrete situatie van meemoederschap binnen die holebirelatie helemaal anders is. Ik vraag u gewoon om u even te verplaatsen in die andere situatie en om na te gaan in hoeverre er aanpassingen kunnen worden overwogen en doorgevoerd, zowel voor de voorbereidingscursus als voor het maatschappelijk onderzoek.

Tot slot – en ik zeg het zonder ironie –: een van de centrale thema's in deze commissie, de wachtlijsten, is ook van toepassing op co-ouderadoptie. Die hebben niet altijd een toekenning tot gevolg. Kunt u mij geruststellen en verzekeren dat lesbische koppels niet worden achtergesteld in deze procedure? Bent u desgevallend bereid om met Kind & Gezin te overleggen om de procedure aan te passen zodat die sneller verloopt?

Mijnheer de minister, ik ben zeer benieuwd naar uw antwoord.

De voorzitter: Mevrouw Hoebeke heeft het woord.

Mevrouw Anne Marie Hoebeke: Mijnheer de minister, ik wil op basis van recente uitspraken over de problematiek die hier door de collega wordt aangebracht, aandringen op regelgevend werk, zowel op uw echelon als aan de overkant. In dat segment van de maatschappij ontstaan er ook breuken, en daar worden wij ook mee geconfronteerd.

De voorzitter: Minister Vanackere heeft het woord.

Minister Steven Vanackere: Ik wil eerst en vooral stellen dat ik voorstander ben van een situatie waarin meemoeders gewoon worden behandeld als de partners, man en vrouw, die een kind ter wereld brengen. In het oude Rome zei men: “Mater semper certa est, pater is est quem nuptiae demonstrant.” De moeder is altijd zeker, de vader wordt aangeduid door het huwelijk. Punt, afgelopen. De Romeinen hadden daar niet veel moeite mee. Met wie je getrouwd bent, dat telt. Wat negen maanden daarvoor is gebeurd ... Het is zoals een filosoof ooit zei: wie houdt de kaars vast om te kijken wat precies aan de grondslag heeft gelegen? Dat was handig van die Romeinen. Op menselijk vlak is dit de wenselijke situatie.

Vervolgens, mijnheer Gatz, verwacht u dat ik verwijst naar de federale regelgeving. Men had op het federale niveau mogen zeggen: neem de auto en rijd rechtstreeks van punt A naar punt B. Dat heeft men niet gedaan. Men heeft gesteld dat het Vlaamse niveau, waar men met adoptie kan werken, een tram is. En dan zegt men mij dat ik moet stoppen bij de haltes. Dat is vervelend voor mensen die de bedoeling hadden om rechtstreeks van A naar B te reizen.

Het adoptiemodel loopt een beetje mank. Daar geldt een ander beginsel: diegene die een andere formule toepast,

moet er alle ingrediënten van wat een adoptie inhoudt bijnemen. Heel concreet: de formule van maatschappelijk onderzoek en de kwestie van de voorbereidingscursus zijn in dit land ingrediënten van adoptie. Ik wil gerust mee sympathiseren met de problematiek. Maar als er regelgeving nodig is, mevrouw Hoebeke, moet dat eerst en vooral op het federale vlak gebeuren. Het zal niet gaan door te zeggen dat de tram niet meer bij de haltes zal stoppen. Dan zou men misschien andere gevolgen kunnen veroorzaken die ook niet wenselijk zijn.

U vraagt mij wat ik doe om dat wat aan te moedigen. In 2007 waren er vierhonderd aanmeldingen bij de Vlaamse Centrale Autoriteit Adoptie (VCA) voor stiefouderadoptie. Daarbij waren er 214 aanvragen van holebikoppels. Bij de zelfstandige adopties is meer dan de helft van de aanmeldingen van holebikoppels. Meestal zijn het vrouwen van wie de meemoeder het kind van haar partner adopteert. Ik heb het gevoel dat de mensen de weg gebruiken die hen vandaag ter beschikking staat.

De voorbereidingscursus is al ingekort van twintig tot twaalf uur. Meemoeders in spe van wie de partner zwanger is, hebben de mogelijkheid om de voorbereiding af te ronden voor de geboorte. Zo kunnen ze de juridische adoptieprocedure stipt twee maanden na de geboorte starten – je kunt een pasgeboren kind maar twee maanden na de geboorte adopteren.

Er is met betrekking tot die voorbereidingscursus iets opmerkelijks. Wij hebben in het verleden een aanzet gegeven tot het maken van aparte groepen voor holebistiefouders, maar een aantal moeders stelden nu net de vraag om niet nog eens een onderscheid te maken. Je hebt ook binnen heterokoppels situaties waarbij de adopterende vader het kind van bij de geboorte opvoedt en vaak zelfs de biologische vader is van het kind dat hij moet adopteren. Ik zal daar niet op ingaan.

Mijnheer Gatz, u zegt – zeker niet uit kwade wil – dat men in de voorbereidingscursus leert hoe men kinderen moet opvoeden. Men gaat daar toch ook in op hoe moet worden omgegaan met de juridische vragen van het kind over de specifieke adoptiesituatie en de gevolgen daarvan. Het psychosociale deel focust onder meer op hoe men moet omgaan met de vragen van het kind over de afwezige ouder.

U hoort me niet zeggen dat de voorbereidingscursus compleet zinloos is. Ik heb geen signalen ontvangen dat men vindt dat het een soort administratieve pesterij is. Er worden echt wel thema's behandeld waaraan ook adoptieouders, in hun heel specifieke context, iets hebben.

Er zijn geen specifieke richtlijnen voor het maatschappelijk onderzoek bij holebi's. Net zoals bij andere situaties wil de jeugdrechtbank zicht hebben op de

leefsituatie van de kinderen in het gezin. Ik heb geen informatie over achterstelling of discriminatie. De jeugdrechter bepaalt of er al dan niet maatschappelijk onderzoek moet gebeuren. Hij kan hiervan afzien omdat bijvoorbeeld de betrokken meemoeder al een sociale affectieve band heeft met het kind. Wij hebben geen cijfers waaruit zou blijken dat lesbische koppels in dat verband meer worden bevraagd dan andere.

Wij hebben ook geen melding van lange wachttijden voor de voorbereidingscursus. De organisatie die bij grote toeloop zorgt voor extra cursussen houdt rekening met de woonplaats van de wachtende kandidaten. Op dit moment zijn alle geplande cursussen voor 2008 bijna volzet. Er zijn nog achttien plaatsen beschikbaar. Er zijn 56 aanmeldingen voor een voorbereiding in 2009. Net omdat er geen aparte groepen voor halebistiefouderadoptie zijn georganiseerd, kunnen wij zeggen dat iedereen binnen de drie maanden kan deelnemen aan een voorbereiding binnen de eigen regio. Is dat een wachtlijst of een normale timing? Ik vind het zeker niet overdreven.

Wat het maatschappelijk onderzoek betreft, kunnen we niet anders dan zeggen dat adoptie nu eenmaal een federale kwestie is. De wet spreekt, zoals ook bij een interlandelijke adoptie, over een afronding van het maatschappelijk onderzoek binnen de twee maanden na het tussenvonnis. Dat is zelden haalbaar. Niemand die in de procedure betrokken is, noch de kandidaten noch de diensten, kan de gesprekken starten op de eerste dag na het tussenvonnis.

De communicatie met de mensen zou transparanter moeten zijn. Dit is, mijnheer Gatz, het gevolg van het feit dat we voor deze mensen enkel deze formule ter beschikking hebben. Ik heb niet het gevoel dat het slim zou zijn deze formule aan te passen omwille van deze vaststelling. Het gesprek daarover moet ten gronde worden gevoerd in het federale parlement.

De heer Sven Gatz: Dank u, mijnheer de minister, voor uw antwoord en voor uw principieel positieve houding. Ik ben het met u eens dat de echte discussie op het federale niveau moet worden voortgezet. Ik heb gemerkt dat er in de praktijk enige opening blijft bestaan om de specifieke situatie van meemoeders te bekijken.

U hebt gesproken over de cursus die in bepaalde gevallen voorafgaat aan de geboorte, en er is ook minstens geopperd om met aparte groepen te werken. Ik neem daar in de positieve zin akte van. En ik leid eruit af dat u, als er bijkomende suggesties zouden zijn waarvoor een draagvlak zou bestaan, de nodige openheid en flexibiliteit aan de dag zult leggen om daar rekening mee te houden.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Mieke Vogels tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de gezondheidsconferentie Voeding en Beweging van 23 oktober 2008

De voorzitter: Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw Mieke Vogels: Mijnheer de minister, ik verwijs naar mijn interpellatie van 10 juni 2008 over uw nieuw actieplan Voeding en Beweging, dat zal worden gefinaliseerd op de gezondheidsconferentie van 23 oktober 2008. Zoals bij alle gezondheidsdoelstellingen en actieplannen steekt ook hier een hele wetenschappelijke basis onder. Dat wordt goed voorbereid door het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie (VIG), en is in dit geval ook onderbouwd door de gegevens uit de analyse van de nationale consumptiepeiling 2004.

De nationale consumptiepeiling 2004 leert ons wat we eigenlijk al weten: Vlamingen bewegen te weinig en eten niet altijd even gezond. We eten te veel zoet, we drinken te veel Bollekes en glazen wijn. Dat klopt, mijnheer de voorzitter, ik voel mij wat dat betreft een doorsnee Vlaming. Maar in dat onderzoek staat ook dat onze consumptie van dierlijke eiwitten 1,6 keer te hoog ligt in verhouding tot wat we nodig hebben. Geen enkele wetenschapper zal tegenspreken dat er een verband bestaat tussen overdadige vleesconsumptie en hart- en vaatziekten, te hoge cholesterol en bepaalde kankers.

Uw oorspronkelijke nota, het actieplan waarmee u naar de betrokkenen in de provincies bent gegaan, bevatte alle mooie doelstellingen en acties om ons leven te beteren: meer groenten eten, minder suiker enzovoort. Maar u was vergeten de vleesconsumptie aan te pakken. Bij uw antwoord op mijn interpellatie van 10 juni 2008 zei u dat ik te hard van stapel liep, dat het nog niet afgerond was, dat u nog bezig was met de ronde van de provincies en dat het pas eind juni op uw kabinet zou terugkomen en dat u dan eventueel wijzigingen zou aanbrengen.

Vorige week ontvingen we de uitnodiging voor de gezondheidsconferentie in Oostende, waarvoor dank. Op de site zag ik dat er in het programma niets gewijzigd is. U hebt nu uw beslissing genomen. Waarom is die aanbeveling van het VIG weggelaten?

Ik verwijs u ook naar een brief van 25 juni 2008. Dat is na mijn interpellatie. Die brief is mee ondertekend door nogal wat prominente mensen, zoals de heer Gatz, mevrouw Roex, mevrouw Van Weert, de heer Peumans, die toen nog tot uw meerderheid behoorde, ikzelf, de heer De Ridder van het Wit-Gele Kruis, de heer Deceukelier van De Vlaamse Diabetesvereniging, mevrouw Van Engeland van Netwerk Bewust

Gebruiken, de heer Stefaan Henauw van de Vakgroep Maatschappelijke Gezondheidskunde Universiteit Gent, mevrouw Inge Huybrechts, wetenschappelijk medewerker van de Vakgroep Maatschappelijke Gezondheidskunde Universiteit Gent, mevrouw Isabelle Sioen van diezelfde vakgroep – en ik kan zo nog een tijdje doorgaan. Ook de professoren Clarijs en Hebbelinck van de VUB hebben de brief ondertekend, en ook mevrouw Delanghe van het UZ Brussel en Myriam Roosen van het UZ Leuven, en Mia Verschraegen, lector Voeding- en Dieetkunde van de Vesaliushogeschool Gent, en last but not least de heer Reginald Moreels, u welbekend.

Dat is echt een keur van niet de minste mensen, die u dezelfde vraag stellen als ik u op 10 juni heb gesteld: waarom selecteert u de vermindering van de vleesconsumptie niet als gezondheidsdoelstelling? Het stoute meisje in mij wordt weer wakker en doet mij verwijzen naar een interpellatie van de heer Glorieux vorige week in de commissie voor Leefmilieu. Ik hoor daar een aantal mensen zeggen: “U weet niet wat dat voor de boeren in dit land betekent, die hebben het al zo moeilijk.” Ik hoop dat u zich daar niet door laten beïnvloeden en dat zij geen impact hebben op uw wijsheid en op uw besluitvorming.

Mijnheer de minister, waarom hebt u daar geen rekening mee gehouden, ondanks alle wetenschappelijke aanbevelingen en de keur aan mensen die u vragen daar toch iets mee te doen? Op basis waarvan behoudt u al die andere actieplannen wel, maar niet de vermindering van de vleesconsumptie?

De voorzitter: Mevrouw Van der Borghht heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borghht: Mevrouw Vogels, ik wil iets rechtzetten. Ik heb me daar niet boos gemaakt. Ik heb alleen een aantal vragen gesteld. Ik heb wel mijn bezorgdheid geuit dat alles met ‘te’ niet goed is. Dat heeft mijn vader me altijd geleerd. Te veel glaasjes wijn drinken is al evenmin goed. *(Opmerkingen)*

Ik heb het in de commissie voor Leefmilieu al gezegd: minister Vanackere en zijn voorganger, minister Vervotte, hebben al heel wat gedaan qua preventie ter zake. Ik heb u daar dus verdedigd, mijnheer de minister. De commissie voor Welzijn heeft ter zake al heel wat gedaan.

De waarheid heeft haar rechten. Mevrouw Vogels, u kunt niet beweren dat het beleid zich met van alles en nog wat moet gaan bezighouden, in die zin dat we alles moeten opleggen, alles in regeltjes moeten gieten, zo veel dit, zo veel dat. Ik vind het heel belangrijk dat de mensen preventief worden ingelicht en weten wat de gevolgen zijn als ze iets ondernemen, maar zeggen dat mensen maar zoveel vlees moeten eten, vind ik overdreven.

Aan de heer Glorieux heb ik alleen maar gevraagd of hij ooit in zijn leven al een pakje friet heeft gegeten, want

dat is ook niet gezond. Dan moet dat ook worden verboden, want dat is al evenmin gezond.

De voorzitter: Mevrouw Roex heeft het woord.

Mevrouw Elke Roex: Ik wil me aansluiten bij mevrouw Vogels. Ik ben het niet zo eens met wat mevrouw Van der Borghht zegt. Alles wat ‘te’ is, is te veel: te veel vet, te veel vlees. We kunnen ons aansluiten bij het betoog dat mensen moeten worden gewezen op de risico’s van ongezonde voeding. Volgens mij is ‘te veel vlees’ daar ook een onderdeel van. Ik heb mevrouw Vogels niet horen pleiten voor geen vlees. Het gaat over overconsumptie, en ik denk dat we mogen stellen dat de gemiddelde consumptie van vlees in België vandaag in die categorie valt.

De voorzitter: Minister Vanackere heeft het woord.

Minister Steve Vanackere: Mijnheer de voorzitter, mevrouw Vogels, soms bent u te snel, maar het is beter te snel te zijn dan te laat. Ik heb geen enkele zorg ter zake, maar het probleem is dat u geen gelijk hebt. De gezondheidsdoelstelling bevat wel degelijk een element dat rechtstreeks naar de vleesconsumptie verwijst. Ik zal daar op het einde van mijn antwoord toe komen. Ik zal u uitleggen hoe we tot een en ander zijn gekomen. Ik zal u uitleggen dat, als u zegt dat we het verhaal van de vleesconsumptie hebben losgelaten of laten vallen, dat gewoon feitelijk niet juist is. Wacht, ik kom ertoe. U zult verbaasd zijn en moeten toegeven dat ik gelijk heb. Dat zal lastig zijn, maar ik leef op hoop. *(Gelach)*

U vraagt me op basis waarvan we onze beslissingen hebben genomen. Ik wil u snel even uitleggen hoe die ontwerpdoelstellingen van het actieplan Voeding en Beweging 2008-2015 tot stand zijn gekomen. Er werd voor gekozen om de gezondheidsdoelstelling op twee niveaus te formuleren. De hoofddoelstelling benoemt de kerninhouden waaraan het actieplan werkt, dus vooral voldoende beweging om gezondheidswinst te bereiken, een evenwichtige voeding en een gezond gewicht. Daaronder worden dan subdoelstellingen geformuleerd. De experts van de voorbereidende werkgroepen hebben een subdoelstelling voor de vermindering van de vleesconsumptie, in de zin van ‘niet dagelijks vlees eten’, als zodanig niet behouden. Dat is waar. Er is gesuggereerd dat eens moest worden bekeken hoeveel mensen in Vlaanderen beantwoorden aan dat criterium ‘niet dagelijks vlees eten’, en dat is niet behouden.

Ik zal u zeggen wat er wel is gebeurd. In het algemeen werd, met uitzondering van de subdoelstelling met betrekking tot de restgroep – dat is een klein detail – eigenlijk altijd de keuze gemaakt om een positieve boodschap te geven. Het idee is zo weinig mogelijk belerend over te komen en het positieve, gewenste gedrag te benadrukken. Mevrouw Van der Borghht heeft daar eigenlijk ook op gewezen.

Het plan wil niet focussen op wat beter niet wordt geconsumeerd. Onderzoek suggereert dat voorkeurproducten het best worden gepromoot aan de hand van gezonde, positieve boodschappen, dus 'wat wel' veel meer dan 'wat niet'.

Ik moet terzijde nog iets zeggen, omdat ik ook nog een aantal andere argumenten heb gehoord. Vanaf het begin is afgesproken dat we ten aanzien van alle doelstellingen louter een gezondheidsinvalshoek zouden hanteren. Overwegingen die perfect relevant en belangrijk kunnen zijn in een maatschappelijk debat, zoals de ecologische voetafdruk of eerlijke handel, maken geen deel uit van de gezondheidsdoelstellingen. Vanaf het begin is gezegd dat het enkel mag gaan over de impact op gezondheid.

Niet alleen de groep vlees, vis, eieren en vervangproducten, ook de groep smeer- en bereidingsvetten en de groep aardappelen en graanproducten zijn evenmin expliciet opgenomen in subdoelstellingen. We hadden dat kunnen doen, maar het is niet gebeurd. Het spreekt vanzelf dat in de gezondheidsboodschappen die aspecten mee worden opgenomen in het kader van een totale evenwichtige voeding.

Nu kom ik tot mijn finale. In de hoofddoelstelling en de algemene formulering bij subdoelstelling 4 wordt opgenomen dat meer mensen moeten eten volgens de aanbevelingen van de actieve voedingsdriehoek. Dat is gekwantificeerd. Die doelstelling kan niet verkeerd worden begrepen. De vleesbeperking is daar automatisch in opgenomen: er wordt aanbevolen om dagelijks maximaal 100 gram aan vlees, vis, eieren of vervangproducten te consumeren. Het klopt dus gewoon niet dat vlees niet meer voorkomt in die gezondheidsdoelstellingen.

Wie meer dan 100 gram vlees per dag consumeert, zal automatisch niet meer behoren tot de groep mensen die zich voeden volgens de voedingsdriehoek. Wel is het zo dat we vlees niet uit die 100 gram hebben gehaald, net zomin als een aantal andere producten. Concreet betekent dat dat we uit de groep vlees, vis, eieren en vervangproducten gemiddeld minder vlees en vleeswaren moeten eten. Vis mogen we, zelfs in vette vorm, meer eten, net als vervangproducten zoals peulvruchten. Dat is de kern van mijn betoog: het klopt niet dat we vandaag de vleesconsumptie hebben losgelaten. (*Opmerkingen van mevrouw Mieke Vogels*)

Ja, maar hier heeft de Vlaamse overheid voor het eerst, samen met de actoren die daar hun schouders onder zetten en een actieplan formuleren, een doelstelling geformuleerd die niet verkeerd kan worden begrepen als het gaat over de impact op de vleesconsumptie. Dat betekent eigenlijk dat er een aanbevolen maximum is van 100 gram voor een groep waar vlees toe behoort. Er wordt gezegd dat we de Vlaamse samenleving de boodschap geven dat ze lustig elke dag 200 gram vlees kan consumeren. Dat doen we niet. We trachten het echter in

een positieve boodschap te stoppen en proberen te vermijden specifieke voedingsonderdelen zo te benoemen dat we aan een hele reeks producten een specifiek gewicht moeten toekennen. Dan kom ik enigszins bij het betoog van mevrouw Van der Borgh. Dat heeft ook wel zijn limieten qua wervende boodschap ten behoeve van de Vlaamse bevolking.

De voorzitter: Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw Mieke Vogels: Mijnheer de minister, zo hebt u natuurlijk altijd gelijk. Vraag aan honderd Vlamingen wat ze moeten doen om gezonder te eten, en ze zullen bijna allemaal antwoorden: meer groenten en fruit eten. Ze zullen echter zelden zeggen: minder vlees eten. Dat is immers helemaal niet zo verspreid.

Is minder vlees eten een negatieve boodschap? Ik denk het niet. Dat is het net zo min als zeggen dat mensen gezonder zullen zijn, mochten ze wat minder chips of suiker eten. We kunnen een positieve boodschap geven dat mensen minder vlees moeten eten en dat ze, de dag waarop ze dan wel vlees eten, een stukje goed vlees moeten kopen bij hun slager om de hoek of een stukje biovlees. Dat is helemaal goed. Dat hoeft helemaal geen negatieve boodschap te zijn. Het is een even positieve boodschap als mensen vragen wat minder suiker en chips te eten, en eens een appel meer te eten. Dat is hetzelfde. In Nederland is het draagvlak voor het minder consumeren van vlees veel groter dan in België. Ik weet niet hoe dat komt, maar het is wel een realiteit. Dat kan dus ook een positieve boodschap zijn.

De voorzitter: Mevrouw Roex heeft het woord.

Mevrouw Elke Roex: Ik wil even relativeren wat mevrouw Vogels heeft gezegd. De gemiddelde Belg is zich ook wel bewust van het feit dat veel vleessoorten niet zo gezond zijn. Hij zal ook wel zeggen dat het nodig is meer vis te eten, bijvoorbeeld, of alternatieven.

Ik geloof niet dat we het zwart-wit kunnen benaderen, maar ik denk wel dat de voedingsdriehoek hen er bewust van kan maken dat ook vlees in dat rijtje hoort, mochten ze nog onwetend zijn. Ik denk echt niet dat er nog zoveel onwetende mensen zijn wat dat betreft.

Mevrouw Mieke Vogels: Het probleem is duidelijk. Ik ben zelf ook zo opgevoed. Een maaltijd bestaat uit vlees, groenten en aardappelen. Dat patroon is moeilijk te doorbreken. We moeten de mensen leren creatief te zijn en eten op een andere manier te bereiden. We brengen in feite een positieve boodschap, namelijk 'kook eens anders'.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Tom Dehaene tot de heer Steven Vanackere, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over vergrijzing en armoede

De voorzitter: De heer Dehaene heeft het woord.

De heer Tom Dehaene: Mijnheer de voorzitter, op 17 oktober 2008 is het de Internationale Dag tegen de Armoede. Te veel armoede is nooit goed. In de loop van de jaren negentig zat België op dit vlak nog goed. We waren bij de koplopers. We hoorden bij de landen waar het kleinst aantal mensen in armoede leefden. Toen al werd gesteld dat we die koppositie dreigden te verliezen. Die voorspelling is bewaarheid. Volgens de recentste cijfers bevinden we ons niet langer in de koppositie.

Het is opvallend dat het risico op armoede volgens de recentste cijfers bij 65-plussers zeer groot is. Het gaat hier eigenlijk om de vergrijzing van de armoede. Blijkbaar is het inkomen van 25 percent van de 75-plussers gelijk aan of lager dan de Europese armoedegrens. Blijkbaar ligt de armoede bij de 55-plussers in België veel hoger dan het gemiddelde van de negen Europese koplopers. Die groep bestaat uit België, Nederland, Frankrijk, Zwitserland, Zweden, Denemarken, Luxemburg en Oostenrijk. Aangezien de vergrijzing of de verzilvering de komende tien jaar nog zal toenemen, lijken bijkomende inspanningen me noodzakelijk. Onlangs is trouwens een studie afgerond over de impact van de zorgverzekering op de bestaanszekerheid.

Mijnheer de minister, kunt u de daarnet aangehaalde cijfers bevestigen? Beschikt u eventueel over andere bronnen? Welke acties hebt u de afgelopen jaren genomen specifiek ten aanzien van de ouderen die risico lopen op armoede? Op welke manier wilt u de toenemende armoede van senioren vanuit de Vlaamse overheid aanpakken? Hebt u zicht op het aantal senioren dat tegen een sociaal tarief een maaltijd kan nuttigen? Ik denk dan onder meer aan rusthuizen, dienstencentra, dagverzorgingscentra, sociale restaurants en dergelijke.

De voorzitter: Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw Mieke Vogels: Mijnheer de voorzitter, ik vind het enigszins voorspelbaar dat de heer Dehaene minister Vanackere op de vooravond van 17 oktober 2008 een vraag om uitleg over de armoede stelt. Hij haalt allerlei cijfers aan. Ik zie ook dat de armoede toeneemt. De minister van Welzijn kan, bijvoorbeeld in het kader van de zorgverzekering of met betrekking tot de warme maaltijden, een aantal maatregelen nemen.

Volgens de heer Dehaene hebben de ouderen het steeds moeilijker om de eindjes aan elkaar te knopen: de huurprijzen stijgen, de energieprijzen stijgen en het voedsel wordt steeds duurder. Ik begrijp dan ook niet waarom

CD&V de jobkorting heeft goedgekeurd. Het gaat hier immers om een cadeau dat enkel voor de werkende mensen is bestemd. De gepensioneerden en de langdurig zieken hebben nochtans meer koopkrachtproblemen dan de hardwerkende Vlaming. De heer Dehaene en ik zijn hardwerkende Vlamingen. Ik hoef die jobkorting niet. Ik zal geen boterham minder eten indien ik ze niet zou krijgen. Minister Vanackere krijgt ze niet omdat hij in Brussel woont.

Ik vind het goedkoop nu te beweren dat CD&V echt met armoede bezig is. Op het niveau van de federale regering maakt CD&V zijn belofte immers niet waar. Er zou twee miljard euro worden vrijgemaakt om de lage lonen op te trekken. Ook de Vlaamse Regering kiest voor de hardwerkende Vlaming in plaats van voor de mensen die het moeilijk hebben.

De voorzitter: Mevrouw Roex heeft het woord.

Mevrouw Elke Roex: Mijnheer de voorzitter, een deel van de oplossing ligt natuurlijk niet in de handen van de Vlaamse Regering. Ik denk hierbij onder meer aan het welvaartvast maken van de uitkeringen en van de pensioenen en aan het optrekken van het minimumpensioen. Daar situeert zich de eerste kern van het probleem.

De studie over de zorgverzekering is al lang bekend. Als ik me niet vergis, zijn daar in deze commissie al vragen om uitleg over gesteld. Volgens de studie neemt de zorgverzekering een gedeelte, maar niet het geheel, van de bestaansonzekerheid weg. We zijn dan ook blij dat de maximumzorgfactuur in het nakende Woonzorgdecreet is opgenomen.

In feite is dit al een antwoord op de laatste vraag die de heer Dehaene net heeft gesteld. Zeker in deze tijden lijkt het me ontzettend belangrijk zo snel mogelijk een sociale tarifiering voor maaltijden en voor alle thuiszorgdiensten in te voeren en te verspreiden. Op die manier kunnen we mensen met een lager inkomen en een grote zorgbehoefte immers een onmiddellijke verlaging van hun facturen aanbieden.

De voorzitter: Mevrouw Van der Borgh heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Mijnheer de voorzitter, we bevinden ons aan de vooravond van de Internationale Dag tegen de Armoede. We kunnen hier elk een betoog houden en elk een eigen programma met gewenste activiteiten etaleren. Ik wil het echter kort houden.

Onlangs heb ik een uiteenzetting van professor Konings gehoord. Zijn bevindingen zijn in feite het tegenovergestelde van wat de heer Dehaene net heeft verklaard. De heer Dehaene heeft zich op de

55-plussers toegespitst. Uit de studie van professor Konings blijkt dat deze groep op dit ogenblik eigenlijk de meest welvarende groep is. Professor Konings plaatst wel ernstige kanttekeningen bij de toekomst van de huidige generatie twintigers en dertigers. Hun toekomst is het zwaarst gehypothekeerd. Indien we een beleid in functie van de vergrijzing willen voeren, lijkt het me nuttig die man eens te horen en zijn studies eens in te kijken. Hij heeft de evoluties van verschillende groepen in onze samenleving bestudeerd. Het lijkt me nuttig eens na te gaan wat hier zoal uit blijkt.

De voorzitter: Minister Vanackere heeft het woord.

Minister Steven Vanackere: Mijnheer de voorzitter, ik vind het normaal dat de armoedeproblematiek hier wordt aangekaart. Als volksvertegenwoordiger heb ik in alle transparantie verklaard dat het in eerste instantie om het inkomen gaat. Armoede is niet enkel een centenkwestie. Het is echter vaak in belangrijke mate een centenkwestie.

Aangezien ik het zo snel mogelijk over het Vlaams beleid wil hebben, beperk ik me tot een paar kanttekeningen bij de door de heer Dehaene aangehaalde cijfers. De Belgische cijfers maskeren enigszins dat Vlaanderen het beter dan Brussel of Wallonië doet. We moeten steeds opletten met extrapolaties van Belgische cijfers.

Hoewel ik de stelling van de heer Dehaene niet zonder meer wil relativiseren, wil ik hier ook iets over internationale vergelijkingen zeggen. In België is het bezitten van een eigen woning veel meer verspreid dan in Nederland, waar de veralgemeende huur een realiteit is. Dit heeft gevolgen voor de inkomenspositie van de Nederlandse senioren. Het gaat hier om een scheef trekking van de verhouding tussen beide situaties.

Eigenlijk worden hier steeds cijfers betreffende het mediaan inkomen gehanteerd. Ik moet hier in alle duidelijkheid verklaren dat hiermee eerst en vooral een inkomensongelijkheid en niet het verband tussen inkomen en kosten wordt gemeten. We moeten die cijfers met de nodige omzichtigheid benaderen.

Tot slot zeggen deze cijfers niets over het vermogen van de betrokkenen. Het gaat hier enkel om het inkomen. We mogen niet vergeten dat ongeveer 60 percent van het Belgisch vermogen in handen is van 60-plussers. Indien we tot een accurate inschatting van de realiteit willen komen, moeten we het vermogen eveneens in rekening brengen.

Daarnaast heeft de heer Dehaene terecht gesteld dat het risico op armoede in een vergrijzende samenleving groter is voor personen ouder dan 65 jaar dan voor jongere mensen. We kunnen niet naast dit feit kijken. Dat is trouwens de reden waarom we in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding ook specifieke doelgroepen in de

verf hebben gezet. Dit actieplan benadert de problematiek in eerste instantie vanuit de idee van grondrechten. De eenoudergezinnen en de ouderen worden echter als doelgroepen erkend. Dat is een nuancering van de grondrechtenbenadering. Dit heeft tot een aantal sterk op ouderen gerichte acties geleid. Ik zal hier straks nog even op terugkomen.

Wat mij betreft, is de invoering van de Vlaamse zorgverzekering de meest evidente actie. Daarnaast is er ook de Vlaamse Wooncode, die lokale besturen de mogelijkheid biedt binnen de toegangsvoorwaarden voor de sociale huisvesting een lokaal beleid ten voordele van bepaalde doelgroepen te voeren. Ouderen vormen een van die doelgroepen. De vrijstelling van successierechten voor het netto aandeel in de gezinswoning voor de langst levende partner kan in sommige gevallen echt soelaas bieden. We mogen het bezit van een privé-woning trouwens niet zonder meer met rijkdom associëren. Vaak gaat het om relatief eenvoudige huisjes. Vooral in die gevallen is de vrijstelling van successierechten heel belangrijk.

We voeren in al onze beleidsdomeinen vaak een heel specifiek beleid ten aanzien van ouderen. De heer Dehaene heeft daarnet gevraagd hoe ik dit in de toekomst wil aanpakken. Ik wil vooral het bestaande versterken. We blijven binnen onze eigen bevoegdheden, maar we kijken tegelijkertijd uit naar nieuwe institutionele ontwikkelingen. Die ontwikkelingen zouden ons immers wat meer armslag kunnen geven om daadwerkelijk iets voor de senioren te doen.

Ook op dit vlak wil ik naar de Vlaamse zorgverzekering verwijzen. Dit is immers een van onze belangrijkste instrumenten. Uit een onderzoek van professor Pacolet blijkt dat de bedragen die in het kader van de Vlaamse zorgverzekering worden uitgekeerd de objectieve bestaansonzekerheid van chronische zorggebruikers met ongeveer 12 percent terugdringen. Die studie dateert van voor de gelijkschakeling van de uitkeringen. Nu bedraagt de uitkering steeds 125 euro. Vroeger ging het om 115 euro voor de thuisverblijvenden en om 125 euro voor de rusthuisbewoners. Vanaf 1 maart 2009 zal de uitkering trouwens 130 euro bedragen. Deze recente beslissing van de Vlaamse Regering toont aan dat we niet enkel naar de hardwerkende Vlaming kijken, ook ten aanzien van deze mensen leveren we inspanningen.

Uit het onderzoek van professor Pacolet blijkt tevens dat de sterk gestegen kosten van het niet-medisch zorggebruik door een grote groep langdurige zorggebruikers door middel van de uitkeringen van de Vlaamse zorgverzekering worden terugbetaald. Het aandeel van de sterk gestegen kosten voor medische en paramedische consumptie wordt slechts in geringe mate door de federale maximumfactuur in de

gezondheidszorg en door het forfaitair bedrag voor chronisch zieken gecompenseerd. De handhaving en de verdere uitbouw van de Vlaamse zorgverzekering is dan ook mijn eerste bekommernis. Op die manier wil ik de levensstandaard van gebruikers met een langdurig zorgprofiel vrijwaren.

Ik heb geen zicht op het aantal senioren dat een maaltijd kan nuttigen tegen een sociaal tarief. Ik beschik niet over cijfers hierover. Ik weet dat meer dan 96 procent van de lokale dienstencentra deze service aanbiedt. Het spreekt voor zich dat dit in nagenoeg alle gevallen tegen een onder de gangbare marktтарieven gesitueerd tarief gebeurt. Ook de maaltijden die in rusthuizen en in dagverzorgingscentra worden geserveerd, kunnen aan een sociaal tarief worden verkregen.

De impact op de reële armoede is allicht niet bijzonder groot. Door het aanbieden van maaltijden in dienstencentra is die op de sociale armoede wel van onschatbare waarde. We moeten vooral daar het accent op leggen. Dankzij een buurtgerichte werking kunnen die voorzieningen ook contactarmoede of sociale armoede helpen bevechten. Dat is ook een van de principes dat prominent in het Woonzorgdecreet naar voren wordt geschoven.

Voor het overige sluit ik me aan bij een aantal overwegingen die hier werden gemaakt, onder andere de verwijzing in het Woonzorgdecreet naar het inschrijven van het principe van de maximumfactuur voor de niet-medische zorg, die, zeker als dat selectief gebeurt, ook een instrument kan zijn om mensen te beschutten tegen de gevaren van te hoog oplopende facturen. In de komende jaren zullen we blijvende aandacht moeten schenken aan het gevecht tegen armoede, niet het minst bij oudere mensen.

De voorzitter: De heer Dehaene heeft het woord.

De heer Tom Dehaene: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw uitleg. De zorgverzekering is een zeer goed instrument. Ik ben blij dat het bedrag wordt opgetrokken. Dat zal natuurlijk alleen de mensen die al zorgbehoevend zijn ten goede komen. Er is een zeer grote groep die we niet bereiken met de zorgverzekering, maar die ook op het randje van de armoede staat. Vandaag zijn er niet veel instrumenten in Vlaamse handen om daar iets aan te doen. Ik neem er wel akte van dat we, waar we dat kunnen, rekening houden met die doelgroep en het risico op armoede trachten te beperken.

Mevrouw Vogels, ik kan alleen maar suggereren uw oppositiepraatje ook in andere commissies te houden.
(Opmerkingen van mevrouw Mieke Vogels)

Daar twijfel ik niet aan. U vergeet natuurlijk een aantal zaken die al beslist en/of in uitvoering zijn. Ik denk aan het welvaartsvast maken van de laagste pensioenen en

het optrekken van de laagste lonen. Het klopt dus niet dat er op het federale niveau niets gebeurt. Zoals zo dikwijls houdt u een zeer eenzijdig en gekleurd betoog.
(Opmerkingen van mevrouw Mieke Vogels)

Het is u misschien niet opgevallen dat u verantwoordelijk was voor een deel van die periode.

Mevrouw Van der Borgh, bij de generatie van de 55-plussers zit inderdaad heel wat kapitaal. Het is echter zeer gevaarlijk met gemiddelden te werken. Ik ben zelf OCMW-voorzitter. We krijgen steeds meer vragen van ouderen die de eindjes niet meer aan elkaar kunnen knopen. Ook werkenden hebben problemen om rond te komen. De jobkorting is belangrijk, zeker voor die groep.

Het klopt natuurlijk dat de generatie van 55-plussers rijk is. Dat neemt echter niet weg dat er ook binnen die groep aandacht moet zijn voor degenen die het wat minder breed hebben.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
